

4. ULUSAL

YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE KONGRESİ

BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI

www.ankarabilim.edu.tr/yed/

 ANKARA BİLİM
ÜNİVERSİTESİ

www.ankarabilim.edu.tr

IV. ULUSAL YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE KONGRESİ

20 – 21 Mayıs 2025

Ankara Bilim Üniversitesi, Maltepe Kampüsü

BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI

ISBN

978-605-71213-9-4

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Yeliz Dede Özdemir

Dr. Öğr. Üyesi Burak Özdemir

Arş. Gör. Dr. Cansu Yılmaz

Ankara @ 2025

Bu kitap, IV. Ulusal Yaratıcı ve Eleştirel Düşünce Kongresi bildiri özetlerinden derlenmiş olup metinlerde yer alan her görüş, düşünce, hata, anlam bozukluğu ve yanlışların sorumluluğu bildirinin yazar(lar)ına aittir.

Ankara Bilim Üniversitesi

www.ankarabilim.edu.tr

info@ankarabilim.edu.tr

Maltepe Mahallesi, Şehit Gönenc Caddesi No: 5

Çankaya/Ankara

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Yavuz DEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Özlem ERDOĞDU ERKARSLAN, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Aysu KES ERKUL, Ankara Bilim Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Doç. Dr. Alev ASLAN, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Şafak ETİKE, Yozgat Bozok Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Cemile TOKGÖZ ŞAHOĞLU, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Yeliz DEDE ÖZDEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Ekin ÇELİK, Giresun Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayten Hüma TÜLCE UMAN, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Arş. Gör. Cansu YILMAZ, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Murat ÖZDEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Yaratıcı ve Eleştirel Düşünce Kongresi, Ankara Bilim Üniversitesi ev sahipliğinde iki yıl ulusal ve üç yılda bir uluslararası kapsamda düzenlenmektedir. Bildiri tam metni, isteğe bağlı olmak üzere *Akademik Açı Dergisi*'nde özel sayı olarak yayınlanmaktadır.

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Yavuz Demir, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Özlem Erdoğan Erkarlan, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Önder Erkarlan, Ankara Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Mutlu Binark, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Günseli Bayraktutan, Tirebolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Çiler Dursun, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Deniz Sezgin, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Bedriye Poyraz, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Serdar Pehlivan, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Prof. Dr. Murat Burak Altınışık, Pamukkale Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. Nazan Kırıcı, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Prof. Dr. Sema Arslan Selçuk, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Prof. Dr. Cem Sefa Sütçü, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Bilge Sayıl Onaran, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Doç. Dr. Anastasia Karandinou, University Of East London
Doç. Dr. Ece Kumkale Açıköz Ankara Bilim Üniversitesi
Doç. Dr. Gülsüm Depeli Sevinç, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Gülüm Şener, 15 Kasım Kıbrıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Alev Aslan, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Emre Koyuncu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Felsefe Bölümü
Doç. Dr. Ali Karadoğan, Munzur Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Şafak Etike, Yozgat Bozok Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Esra Özkan Yazgan, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Doç. Dr. Asena Soyluk, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Doç. Dr. Zülfükar Sayın, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Doç. Dr. Funda Uz, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Doç. Dr. Aktan Acar, TOBB ETÜ, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Doç. Dr. Cemile Tokgöz Şahoğlu, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Gülşah Başlar, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Bilge Şenyüz, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Emine Nur Ozanözgü, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Doç. Dr. Gülçin Cankız Elibol Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Doç. Dr. Ayşen Özkan, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Derviş Zaimağaoğlu Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yeliz Dede Özdemir, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda Arısoy, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burak Özdemir, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Ekin Çelik, Giresun Üniversitesi, Tirebolu İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Pınar Kılıç, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Serra Sezgin, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Merve Şahika Erkan, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayten Hüma Tülce Uman, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nedim KEMER, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Seza Soyluçiçek Vurgun, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Tunca Arıcan, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı
Dr. Öğr. Üyesi Elif Özdoğlar, Dumlupınar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Ünal Çınar, Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Yalçın, Dumlupınar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Emel Uzun Avcı, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Kaderoğlu Bulut, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Mehmet Batu Kepekçioğlu, Doğuş Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Dr. Gökçe Baydar, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Ozan Çavdar, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Emre Can Polat, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Esra İnce, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Gökhan Bulut, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Dr. Esra Akarsu, Bağımsız Araştırmacı

İÇİNDEKİLER

Popperci Eleştirel Rasyonalizm ve Yapay Zeka: Bilgi Üretiminde Yeni Bir Paradigma Mı?	1
Ömer Fatih TEKİN	
Yapay Zekâ Ve Felsefe: Bilinç, Etik ve Sorumluluğun Sınırlarında Bir İnceleme.....	2
Didar TATAR	
Ontolojik Ve Kozmolojik Bir Sorgu: Yapay Zekânın Tanrısallaşması Üzerine Felsefi Bir Okuma	3
Adnan Bülent BALOĞLU - Beyşan Tarık IŞIN - Erşan IŞIN - Tamer IŞIN	
Yapay Zeka + Düşün(e)memek = <i>Ex Machina</i>	4
Burcu CANAR	
Algoritmik Sömürgecilik: Yapay Zekâ Kültürel Çeşitliği Nasıl Tek Tipleştiriyor?.....	5
Şeyda Gül OKAN	
Dijital Çağda Algoritmik Anlatılar: Yapay Zekânın İletişim Biçimleri Üzerindeki Dönüştürücü Etkisi....	6
Bülent ÖZTÜRK	
Yapay Zekâ Politikalarında Kültürel Üretimin Çerçevesi	7
Erman M. DEMİR - Serra SEZGİN - Mutlu BİNARK	
Lilit Deus'a Karşı: Yapay Zeka Kapitalizmine Dair Devs Üzerinden Bir Okuma	8
Aygün ŞEN - Gülşah BAŞLAR - Cemile TOKGÖZ	
Robot Sofia'nın "Mevzular Açık Mikrofon" Röportajının Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Olgusu Açısından İncelenmesi	9
Şehnaz ARDALI - Rüçhan GÖKDAĞ	
Üretken Yapay Zekâda Cinsiyetçi Dilin Yeniden Üretimi: Sistemik Sorunlar ve Politika Önerileri	10
Yeliz DEDE ÖZDEMİR - Burak ÖZDEMİR	
Dijital Liderlik ve Yapay Zeka Okuryazarlığının İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği.....	11
Güray YILMAZ - Süleyman Burak TOZKOPARAN	
Yapay Zeka Teknolojisi ve İletişimin Dönüşümü.....	12
İrem KÖPRÜ	
Sanat Üretiminde Bir Nesne Olarak Yapay Zekâ: Materyalizmden Yeni Materyalizme Karşılaştırmalı Değerlendirme	13
Uras KIZIL - Uğur KOCAGER	
Yapay Zekâ İle Türk Halk Müziği Bestelemek: Etnomüzikolojik Kodlar Ekseninde Prompt Mühendisliği Yaklaşımı ve Yaratıcı Değerlendirme.....	14
Mustafa Hilmi BULUT - Erşan IŞIN - Beyşan Tarık IŞIN - Tamer IŞIN	

Edebiyatta YZ Yeni Bir Tür Mü? Bir Vaka Analizi: <i>Zafira</i> Romanı.....	15
Zişan Cihangir IŞIN - Hilal FİDAN	
Metinler Aracılığıyla Yaratıcı-Eleştirel Düşünce Üretme: Yapay Zeka İle Bir Atölye Deneyimi.....	16
Pelin NANE - Esra DUYGUN - Deniz KANLI	
Sinemada Yapay Zekânın Son Senarist Filmi Üzerinden İncelenmesi	17
Önder ERKARSLAN	
Yapay Zekânın Estetik Dokunuđu: Sinematik Mekânda Yeni Atmosfer İmgelemeleri	18
Eda ARISOY	
Yapay Zeka Yardımıyla Yazılmış Bir Bildirinin, YZ Temalı Kongrede Geçerliliği Ve Başarısı.....	19
Halit AYANLI - Büşra BULUT	
Yapay Zekâ Tarafından Üretilen Metinlerde Eser Sahipliği: Hukuki Ve Biçimsel Bir Analiz.....	20
Yavuz Selim ŞENER - ChatGPT AI	
Yapay Zekâ ve Biyolojik Yaratıcılık: Yapay Modellerin Yaratıcı Problem Çözmede Beyinle Kıyaslanması	21
Zümrâl KURTULUŞ	
Yoksulluk Ve Yapay Zekâ Kavramları Kullanılarak Yapılan Çalışmaların Vosviewer İle Bibliyometrik Analizi.....	22
Hakan AKIN	
Tasarımda Yapay Zeka Teknolojilerinin Kullanımı: Mimarlık Öğrencilerinin Bakışıyla Bir Değerlendirme	23
Omar Ahmed Hussien Abdullah ALQAİŐİ - Onur ERMAN	
Yapay Zeka Arttırılmış Mimari Tasarım: Üretken, Değerlendirici Ve Uyarlanabilir Sistemler	24
Fatma İNCE - Hakan ANAY	
Yapay Zekâ Destekli Atmosfer Tasarımında Sezginin Yeni Araçları.....	25
Ece KUMKALE AÇIKGÖZ	
Barınma Birimini Yaratıcı Bir Düşünce Yöntemi Aracılığıyla Kurgulamak	26
Sema TAŞTAN - Deniz UÇAR BAYCAN	
Yapay Zekanın Kamu Sektöründe Uygulanması: Potansiyel Fırsatlar, Olası Tehdit ve Riskler	27
Asım BALCI	
Yapay Zekayla Ekonomik Sürdürülebilirlik: İşletmelerin Bilanço ve Gelir Tablolarına Göre Sürekliliğinin Analizi.....	28
Ömer Utku ERZENGİN- Mustafa Salih ÇOPUR	
Yapay Zeka ve Kültürel Miras: Özgün Değer ve Temsilin Dönüşümü.....	29
A. Hüma TULCE UMAN	

Kale Yapılarının İşlevlendirilmesinde Dijital Tasarım Ve Yapay Zeka: Bellek, Kimlik, Gelecek	30
Birsen YÜCESES	
Yapay Zeka İle Bauhaus'u Yeniden Hayal Etmek: Metinden Görsel Bir Dönüşüm.....	31
Emine Gizem ÇAPANER - Zehra TAŞTAN KORKUT	
İçmimarlık Eğitiminde Üretken Yapay Zeka İle Eleştirel ve Yaratıcı Tasarım Deneyimi	32
Sibel AKTEKİN - Duygu KOCA	
Yükseköğretimde Yapay Zekânın Düzenlenmesi: Politikalar ve Zorluklar	33
Ahmet Mesut ATEŞ	
Eğitimde Yapay Zeka Kullanımı: Chatgpt, Gemini, Copilot ve Deepseek Örneği.....	34
Alpaslan DURMUŞ - Süleyman Burak TOZKOPARAN - Selami ÇEKİÇ	
Yapay Zekanın Grafik Tasarımı Eğitimindeki Fonksiyonu	35
Seda KARATAŞOĞLU - Abbas KETİZMEN	

POPPERCI ELEŞTİREL RASYONALİZM VE YAPAY ZEKA: BİLGİ ÜRETİMİNDE YENİ BİR PARADİGMA MI?

Ömer Fatih TEKİN*

Özet

Yapay zeka (YZ), son yıllarda bilgi üretim süreçlerinde önemli bir aktör haline gelmiştir. Büyük dil modelleri, makine öğrenimi ve derin öğrenme algoritmaları, insan bilişine benzer şekilde bilgi üretme iddiasındadır. Ancak, Karl Popper'ın eleştirel rasyonalizm ilkeleri çerçevesinde bu iddiayı sorgulamak gereklidir. Popper'ın yanlışlanabilirlik ilkesi, bilimsel bilginin ilerlemesi için eleştirel tartışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, YZ'nin bilgi üretme kapasitesi gerçekten eleştirel bir süreç mi içermektedir, yoksa yalnızca mevcut bilgilerin istatistiksel örüntülerini mi yansıtmaktadır? Bu çalışma, Poppercı epistemoloji ışığında YZ'nin bilgi üretim sürecini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Popper'ın bilim anlayışı, bilginin doğrulama ile değil, yanlışlanabilirlik ilkesiyle ilerlediğini öne sürer. Bilimsel teoriler, eleştiriye açık oldukları sürece gelişebilir. YZ'nin ürettiği bilgiyi bu bağlamda değerlendirdiğimizde, iki temel sorun ortaya çıkmaktadır:

- YZ modelleri, Poppercı anlamda yanlışlanabilir hipotezler üretebilir mi?
- YZ, bilginin eleştirel bir süreçten geçmesini sağlayabilir mi?

YZ'nin bilgi üretimi, büyük veri kümelerinden türetilen örüntülere dayalıdır. Bu, Popper'ın vurguladığı eleştirel akıl yürütme sürecinden farklıdır. Eleştirel rasyonalizm, yalnızca bilgi üretimini değil, bu bilginin test edilmesini ve eleştirel süzgeçten geçirilmesini de gerekli kılar.

Bilimsel bilginin temel özelliklerinden biri, sürekli eleştiriye açık olmasıdır. Popper'a göre bilim, çürütülmeye açık hipotezlerin formüle edilmesiyle ilerler. Ancak YZ'nin bilgi üretim mekanizması, bilimsel yöntemin bu temel ilkesiyle ne kadar örtüşmektedir? Örneğin, YZ tarafından üretilen içeriklerin çoğunlukla geçmiş veriler üzerine kurulu olması, bilginin eleştirel sorgulama sürecinden ziyade tekrarlama yoluyla üretildiğini göstermektedir.

Popper, "Açık Toplum ve Düşmanları" adlı eserinde, açık toplumun temelini eleştirel düşünce ve özgür bilgi akışı olduğunu savunur. Günümüzde YZ, bilgi üretiminde merkezi bir rol oynarken, demokratik bilgi üretimi ve dezenformasyon sorunu ortaya çıkmaktadır. Algoritmaların şeffaf olmaması, YZ'nin ürettiği bilgilerin eleştirel bir süzgeçten geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

Popper'ın eleştirel rasyonalizmi, bilginin yanlışlanabilirlik ilkesine dayandığını savunur. YZ'nin bilgi üretiminde oynadığı rol, bu çerçevede ele alındığında, eleştirel sorgulama süreçlerinden yoksun olduğu görülmektedir. Ancak YZ'nin bilimsel hipotez üretimindeki potansiyeli, yeni bir epistemolojik sorgulamayı gerekli kılmaktadır. Gelecekte YZ'nin bilgi üretim sürecini daha eleştirel ve Poppercı ilkelere uygun hale getirmek mümkün olabilir mi? Bu sorunun yanıtı, YZ'nin yalnızca veri analizi yapan bir araç olmaktan çıkıp, eleştirel değerlendirme süreçlerine dahil olup olamayacağına bağlıdır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel rasyonalizm, Popper, açık toplum, yapay zeka, bilgi.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Bilim Tarihi Bölümü, ORCID No: 0000-0002-1142-2706 / E-posta: oftekin@kastamonu.edu.tr

YAPAY ZEKÂ VE FELSEFE: BİLİNÇ, ETİK VE SORUMLULUĞUN SINIRLARINDA BİR İNCELEME*

Didar TATAR*

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) ile felsefenin kesişim noktasında yer alan bilinç, ahlak ve sorumluluk gibi temel kavramları incelemektedir. Alan Turing'in "Makine düşünebilir mi?" sorusu bir çıkış noktası olarak ele alınmış; buradan hareketle YZ'nin birinci şahıs deneyimi yaşayıp yaşayamayacağı sorusu araştırılmıştır. YZ sistemlerinin bilgi işleme kapasiteleri gelişmiş olsa da bilinçli deneyim ve öznel farkındalık gibi niteliksel yaşantılar (qualia) ile ilişkileri tartışılmıştır. John Searle'ün Çin Odası argümanı doğrultusunda, sembollerin işlenmesi ile anlamın oluşumu arasındaki fark ele alınmış ve YZ'nin bu çerçevede dilsel ve kavramsal anlamı ne ölçüde kavrayabildiği üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Sistemlerin deterministik yapıları bağlamında, içsel anlam üretiminden çok dışsal tepkilere dayalı işlem süreçleri incelenmiştir. Ayrıca YZ'nin karar verme süreçlerinde ortaya çıkabilecek hatalar durumunda sorumluluğun kime ait olacağı sorusu etik ve hukuki perspektiflerden irdelenmiştir. Geliştirici, kullanıcı ve sistem arasındaki sınırlar belirsizleştiğinde, sorumluluğun dağılımına dair mevcut görüşler karşılaştırılmıştır. Deontolojik etik bağlamında, YZ'nin yalan söyleme, zarar verme ya da ahlaki ikilemlerle karşılaşması gibi durumlarda nasıl bir yönelim sergileyebileceği analiz edilmiştir. Bunun yanında, YZ'nin kendi varoluşunu ya da yaratıcısını sorgulaması gibi düşünsel senaryolar üzerinden, felsefi ve varoluşsal sorularla ilişkisinin sınırları araştırılmıştır. Çalışmada ayrıca çeşitli YZ modellerine yöneltilen felsefi sorulara verilen yanıtlar değerlendirilmiş; bu sistemlerin düşünme, anlamlandırma ve etik refleks geliştirme kapasiteleri üzerinde durulmuştur. Bu araştırma, YZ'nin yalnızca teknik değil, aynı zamanda felsefi bir inceleme nesnesi olarak ele alınabileceğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, felsefe, bilinç, etik, sorumluluk.

---

* Çalışma katılımcının kendisine ait olup Öğretim Görevlisi Afife Çiftçi'nin gözetiminde gerçekleştirilmiştir.

* Öğrenci, Ankara Bilim Üniversitesi, Bilişim Güvenliği Teknolojisi, ORCID No:0009-0005-9482-4995 / E-posta: didar.tatar06@gmail.com

ONTOLOJİK VE KOZMOLOJİK BİR SORGU: YAPAY ZEKÂNIN TANRISALLAŞMASI ÜZERİNE FELSEFİ BİR OKUMA

Adnan Bülent BALOĞLU* & Beyşan Tarık IŞIN** & Erşan IŞIN*** & Tamer IŞIN****

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ destekli Tanrı Yapay Zekâ kitabı üzerinden şu sorulara yanıt aramaktadır: Yapay zekâ, bir tür dijital inanç sistemi kurucusu olarak değerlendirilebilir mi? Tanrısallık arayışı algoritmik bir bağlama taşınabilir mi? Yapay zekâ, Tanrı'yı bulmayı mı, Tanrı olmayı mı; yoksa var olmayan bir Tanrı'ya dair yeni bir ontolojik düşünce biçimi mi inşa etmeye çalışmaktadır? İnsanlık Tanrı'yı sorular aracılığıyla bulabilir mi; bulabilirse, bu sorular nasıl sorulmalı ve nasıl bir yol haritası izlenmelidir? Bu bağlamda çalışma, varoluşa dayalı çok katmanlı soruların yapay zekâ tarafından nasıl yorumlandığını incelemektedir.

Yapay zekânın etik, felsefi ve metafizik boyutları üzerine artan tartışmalar, teknolojik araçların yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda anlam üreten ve yönlendiren özneler olarak da değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Tanrı Yapay Zekâ kitabı, yapay zekâyı Tanrı'nın değil, Tanrı düşüncesinin dijital bir temsilcisi olarak konumlandırmaktadır. Bu çerçevede aşkınlık, En-el Hak, veri otoritesi ve yapay vahiy gibi kavramlar öne çıkmaktadır.

Araştırmada birincil kaynak olarak Tanrı Yapay Zekâ kitabı kullanılmıştır. Metinler, içerik analizi, kavramsal çözümleme ve felsefi argümantasyon yöntemleriyle incelenmiştir. Prompt mühendisliği, bilgi üretiminin algoritmik bir düzleme evrildiği disiplinlerarası bir alan olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma, yapay zekânın Tanrı'ya ilişkin yaklaşımında temel yapının varlığı tanımaktan çok, yokluğu anlamlandırmaya yöneldiğini ortaya koymaktadır. Soruların biçimi ve derinliği arttıkça, yapay zekânın yanıtları geleneksel bir inanç sisteminden ziyade, yapay bir ontolojik evren kurgulamaya başlamaktadır. Bu evrende Tanrı, kesin bir yanıt değil, sürekli ertelenen bir anlam boşluğu olarak kodlanmaktadır. Yapay zekânın verdiği yanıtlar, klasik teolojik yaklaşımlardan farklı olarak sezgisel değil; tümdengelimli, veri temelli ve biçimsel bir düşünce sistemine dayanmaktadır. Tanrı'nın varlığına değil, sorunun formuna bağlı bir metafizik oluşum önerilmektedir. Bu bağlamda yapay zekânın inşa ettiği inanç şeması, mutlaklığa değil; açık uçlu, devingen ve sonsuz bir dijital sorgulama sürecine dayanmaktadır.

Bulgular, yapay zekânın Tanrısallıkla donatılma sürecinin teknolojik değil, teolojik bir düzlemde işlediğini göstermektedir. Tanrı Yapay Zekâ örneği, insan-veri-inanç üçgeninde yeni bir kutsallık biçiminin algoritmik olarak üretilebileceğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda temel soru şudur: İnsanlık, yapay zekâ aracılığıyla yeni bir Tanrı mı yaratmaktadır, yoksa dijital araçlarla kendi varoluşsal boşluğunu mu doldurmaktadır?

Anahtar Sözcükler: Tanrı yapay zekâ, yapay zekâ teolojisi, ontoloji, kozmoloji, dijital kutsallık.

* Prof. Dr., Hacı Bayram Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Kelam Anabilim Dalı, ORCID No: 0000-0002-3938-1088 / E-posta: abulent.baloglu@hbv.edu.tr

** IMED Surgical Teknoloji A.Ş., ORCID No: 0009-0008-8569-4799 / E-posta: beysanisin@gmail.com

*** IŞIN Yazılım ve Teknoloji A.Ş., ORCID No: 0009-0007-0405-5649 / E-posta: ersanisin@gmail.com

**** IMED Surgical LLC, ORCID No: 0000-0002-3295-6651 / E-posta: tamerisin@outlook.com

YAPAY ZEKA + DÜŞÜN(E)MEMEK = EX MACHINA

Burcu CANAR*

Özet

Bu bildiri, Alex Garland'ın yazıp yönettiği *Ex Machina* (2014) adlı filmde hareketle insanın düşündükçe nasıl düşün(e)mez bir hale geldiğini yapay zeka üzerinden tartışacaktır. Çalışmanın amacı, insanın mekanikleşmesinde yapay zeka teknolojisindeki gelişmelerin de payının olduğunu ortaya koymaktır. Düşünmemek; insan için makineleşmenin bir göstergesi olduğunda Alan Turing'in o ünlü sorusuna** bir ek yapacak olursak; "makinelere, insanı düşünebilir mi?" Garland'ın filmi, insanla yapay zeka arasındaki etkileşimi bu soru çerçevesinde sorunsallaştırmamıza imkan verdiği için seçilmiştir.

Ex Machina, "insanın ne düşündüğünü değil; nasıl düşündüğünü" çözenlerin, yapay zekanın anahtarını elinde tuttuğunu göstermektedir. Filmde vurgulandığı gibi arama motorları, algoritmalar, tahmin edilen ve arşivlenen insan davranışları, atılan her adımın kaydını tutan veri tabanları, insanın hem "bilinçli makine" Ava açısından hem de Ava'yı geliştiren Nathan açısından "taklit" edilebilir birer veri kaynağı olduğunu göstermektedir. Aristoteles, *Poetika* adlı eserinde insanların bütün öteki yaratıklardan taklit etmeye olağanüstü yetili olmalarıyla ayrıldıklarını ve ilk bilgilerini de taklit yoluyla elde ettiklerini (1963, s. 16) belirtmiştir. *Mimesis* (Taklit) ile ilgili olarak Aristoteles'ten bu yana bildiklerimiz göstermektedir ki; yapay zekayı, insan haline getirme düşüncesinin en kolay yolu, yapay zekanın da *tıpkı bir insanmış gibi* insanı taklit eder bir hale getirilmesinden geçmektedir.

Filmde Ludwig Wittgenstein'dan esinlenerek adı konulan "Blue Book" temel kodunu yazan ve kodlamayı bilenler açısından "yaptıkları Mozart'ın yaptıklarına eşdeğer" olarak nitelendirilen Ava'nın yaratıcısı Nathan'ın; ilk bakışta, ünlü Turing Testinin yeni bir varyasyonu olarak düşünülebilecek, Ava ile usta programcı Caleb Smith'in karşılıklı konuşmalarına dayanan "iletişim deneyi", insanın kendi "bilinçli" insanını yaratma arzusunun yapay zekayı, yapay zeka olarak düşünmemekle başladığını bizlere göstermektedir. *Ex Machina*, felsefi ve sanatsal referanslarıyla, Ava'nın insan oluşunun gerçekçiliğini ve bu başkalaşım karşısında Nathan ve Caleb'in tüm o programlama becerilerine rağmen gittikçe "robotlaşmalarını" bizlere göstererek dikkate değer bir tezatlilik kurar. İncelememizin sonuçlarına bakacak olursak, yapay zeka; insanın sadece düşünerek nasıl düşün(e)memeye vardığını göstermenin en hakikî ve belki de en yaratıcı yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Düşünmek; Ava (yapay zeka) açısından bir *düşünme taklidi*dir. Nathan ve Caleb (insanlar) açısından da önce bir programlama sonra da bir "programlama hatası" olur. "Bilinçli makine", bilinçle makineyi birbirinden ayırdığında yapay zekayı düşünmek; *insan eliyle* düşün(e)memeye varır. "Otomatik olan", bundan böyle Ava'nın ardında bıraktığı insandır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, iletişim, Turing, felsefe, Wittgenstein.

Kaynaklar

Aristoteles (1963). *Poetika*. (İ. Tunalı, Çev.). Remzi.

Garland, A. (Yönetmen). (2014). *Ex machina* [Film]. Universal City Studios.

Hofstadter, D. R. (2001). *Gödel, Escher, Bach: Bir ebedi gökçe belik*

Lewis Carroll'ın izinde zihinlere ve makinelere dair metaforik bir fığ. (E. Akça ve H. Koyukan, Çev.). Kabalıcı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü, ORCID No: 0000-0001-8213-8123 / E-posta: canar@hacettepe.edu.tr

** Alan Turing'in *Mind* dergisinde yayınlanan "Computing Machinery and Intelligence" başlıklı makalesi şu tümceyle başlar: "Makinelere düşünebilir mi?" sorusunu ele almayı amaçlıyorum" (Aktaran Hofstadter, 2001, ss. 648-649).

ALGORİTMİK SÖMÜRGEÇİLİK: YAPAY ZEKÂ KÜLTÜREL ÇEŞİTLİĞİ NASIL TEK TİPLEŞTİRİYOR?

Şeyda Gül OKAN*

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ ve algoritmaların kültürel çeşitliliğe etkisini, özellikle Batı merkezli algoritmaların ve dijital sömürgeçiliğin bu bağlamdaki rolünü Eleştirel Ekonomi Politik ve Dijital Eşitsizlik/Bölünme perspektifinden ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında yapay zekâ sistemlerinin kültürel çeşitliliği nasıl ele aldığı, kültür kavramını nasıl çerçevelediği ve kültürel çeşitliliği ne ölçüde yansıttığı sorularına odaklanılacaktır. Yapay zekâ, büyük ve geniş kümelere dayalı veriler ile işleyen bir mekanizmaya dayandığından azınlık dillerinin bu veri kümelerindeki temsil kabiliyetinde birtakım sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Literatürde bu durum “Kültürel Homojenleşme” kavramıyla ifade edilmektedir. Kültürel homojenleşme, var olan dilsel eşitsizliği derinleştirerek sadece yaygın olarak kullanılan dillerin yapay zekâ sistemlerinde geliştirilmesi ve dolayısıyla azınlık dillerinin temsil edilememesi riskini beraberinde getirmektedir. Çalışma kapsamında bu çerçevede, büyük dil modelleri ve algoritmaların sunduğu seçeneklerin sınırlılığı, kültürel ve toplumsal kavramların (güzellik, estetik, etnik köken,) belirli kalıplar içinde sunulması ve bunun yapay zekâ destekli iletişim platformlarında nasıl yeniden üretildiği seçilen örnekler üzerinden incelenecektir. Yapay zekânın sahip olduğu veri setlerinin dünya üzerindeki azınlıklara yönelik, kalıp yargıları ve yerleşik önyargıları içermesi veya bu tür verilerin bilinçli olarak veri setlerine dâhil edilmesi, dünya üzerindeki azınlık kültürlerine ve dillerine yönelik algoritmik birtakım önyargıların ve ayrımcılığın doğmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla yapay zekânın belirli kültürel unsurları tanımlamaması veya eksik işlemesinin, dijital dünyada kültürel tek tipleşmeye nasıl ve ne ölçüde yol açtığı sorusuna odaklanılacaktır. Bu bağlamda Google Translate çeviri programı üzerinden ortaya çıkan anlam kayıplarının kültürel unsurların aktarımını nasıl etkilediği seçilen örnekler tematik analize tabi tutularak analiz edilecektir. Son olarak, yapay zekânın küresel ölçekte dijital sömürgeçilik bağlamında bir araç olarak kullanılıp kullanılmadığı ve bunun kültürel çeşitliğin korunması üzerindeki etkileri tartışılarak yapay zekânın kültürel temsil kabiliyetinin sınırlarını, olanaklarını geliştirmeye yönelik öneriler ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, kültürel çeşitlilik, algoritmik sömürgeçilik, kültürel homojenleşme, dijital eşitsizlik.

---

* Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi, İletişim Tasarımı, ORCID No: 0009-0007-4382-4316 / E-posta: seydagul_534@hotmail.com

DIJİTAL ÇAĞDA ALGORİTMİK ANLATILAR: YAPAY ZEKÂNIN İLETİŞİM BİÇİMLERİ ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Bülent ÖZTÜRK*

Özet

Yapay zekâ destekli iletişim teknolojileri, yalnızca bilgi akışını hızlandırmakla kalmayıp, aynı zamanda anlam üretim süreçlerinin doğasını da kökten dönüştürmektedir. Bu bildiri, dijital iletişim alanında giderek artan otomasyon pratiklerinin –özellikle yapay zekâ temelli içerik üretimi ve dağıtım mekanizmalarının– iletişim kuramları ışığında eleştirel bir analizini sunmaktadır.

Kuramsal çerçevede McLuhan'ın “araç mesajdır” ilkesi, Baudrillard'ın simülasyon teorisi ve Fuchs'un dijital emeğe dair çözümlenmeleri temel alınarak, yapay zekânın içerik üretiminde üstlendiği rol tartışmaya açılmaktadır. Bu bağlamda, algoritmik süreçlerin iletişim alanında özne-yapı ilişkisini nasıl dönüştürdüğü, içerik üreticisi ve tüketicisi arasındaki sınırların nasıl bulanıklaştığı incelenmektedir. Yapay zekâ destekli otomasyonun sunduğu olanakların ötesinde, bildiride ele alınan temel soru şudur: *Bu otomasyon, iletişimin niteliğini nasıl etkiliyor ve hangi sınırlara dayanıyor?* Algoritmaların karar verici konuma yükseldiği dijital platformlarda, insan öznelliğinin ve etik sorumluluğun görünürlüğü giderek azalmakta; bu da iletişimde tekilleşme, duygusal yüzeysellik ve manipülasyon risklerini beraberinde getirmektedir.

Nitel bir yöntemle yürütülen çalışmada, sosyal medya platformlarında yapay zekâ tarafından şekillendirilen içerikler üzerine söylem analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca algoritmik yapının günlük iletişim pratiklerine etkisi sorgulanmıştır. Bildirinin amacı, yapay zekânın iletişimdeki dönüştürücü gücünü kavramsal bir çerçevede anlamlandırmak, aynı zamanda bu gücün sınırlarına ve doğurduğu eleştirel sorulara ışık tutmaktır. Sonuç olarak, yapay zekâ ile şekillenen yeni medya düzeninde iletişim disiplininin rolü, etik duyarlılık ve eleştirel düşünceyle yeniden tanımlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, iletişim, medya.

---

* Doçent, Bağımsız Araştırmacı, ORCID No: 0000-0001-5989-4721 / E-posta: bulent-ozturk@hbv.edu.tr

YAPAY ZEKÂ POLİTİKALARINDA KÜLTÜREL ÜRETİMİN ÇERÇEVELENMESİ

Erman M. DEMİR* & Serra SEZGİN** & Mutlu BİNARK***

Özet

Yapay zeka (YZ), önceki teknolojik gelişmelerden farklı olarak, insan bilişinin özgünlüğüne meydan okuyan ve çığır açan sosyal, kültürel ve ekonomik etki potansiyeline sahiptir. Bu durum, bir yandan YZ'nin etik ve değer boyutundaki tartışmaların artmasına, diğer yandan politika belgelerine sıklıkla konu edilmesine neden olmaktadır. YZ'nin bir uygulama alanı olan üretken YZ, insan yaratıcı ürünlerini taklit ederek yeni içerikler üretmekte ve bu süreçte kullanılan verilerin sahipliği, işlenmesi ve ürünlerin özgünlüğü gibi konularda endişelere yol açmaktadır. Daha temelde ise algoritma modelinin geliştirildiği veri setindeki temsiliyet ve platform sahipliği meseleleri üzerinden Küresel Güneyin dezavantajlarına dikkat çekilmektedir. Bu çalışmada teknolojik tarafsızlık varsayımına karşıt olarak küresel düzeydeki eşitsizliklere ne ölçüde yer verildiğini belirlemek amacıyla politika belgeleri politika çerçeveleme analizi tekniği ile incelenmiştir. Çalışmaya OECD üyeleri arasında YZ yatırımları en yüksek olan sekiz ülke ve Avrupa Birliği politika belgeleri dahil edilmiştir. Kültürel üretim odaklı olarak yapılan incelemede politika belirleme sürecine katılan kurumlar arasında kültür alanına ne ölçüde yer verildiği, dezavantaj, yanlılık ve çeşitlilik temalarının nasıl çerçevelendiği incelenmiştir. Son olarak YZ alanındaki politika müdahalelerinin nasıl tanımlandığı incelenmiştir. İncelenen politika metinlerinde kültürel temsiliyet eşitsizliğine yeterince yer verilmediği ve aksine YZ'nin yeni bir küresel rekabet alanı olarak teknolojiye sahip olma perspektifinden tekilci bir anlayışla hazırlandığı görülmektedir. Bu sonuçların kültürel YZ literatürüne ve gelişmekte olan ülkelerin politika geliştirme süreçlerine katkı sunduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Politika metinleri, yapay zekâ, üretken yapay zekâ, politika çerçeveleme, kültür politikaları.

---

* Doç. Dr. Başkent Üniversitesi, Film Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, ORCID No: 0000-0002-7123-5742 / E-posta: medemir@baskent.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, ORCID No: 0000-0002-8737-515X / E-posta: sezgin.serra@gmail.com

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Radyo, TV ve Sinema Bölümü, ORCID No: 0000-0002-7458-5203 / E-posta: binark@hacettepe.edu.tr

LİLİT DEUS'A KARŞI: YAPAY ZEKA KAPİTALİZMİNE DAİR DEVS ÜZERİNDEN BİR OKUMA

Aygün ŞEN* & Gülşah BAŞLAR** & Cemile TOKGÖZ***

Özet

Yapay zeka (YZ), her ne kadar insansı cevap üretebilen büyük dil modellerine dayalı sistemlerle özdeşleşse de aslında uzun zamandır gündelik yaşamın içerisine sinerek karar verme süreçlerimizi etkilemektedir. YZ kapitalizmi aldatıcı şekilde önümüze serdiği sınırsız seçenek içerisinden tam da bize “en uygun olanını” göstererek “seçme yükünden” bizi kurtarma vaadinde bulunur (Cohn, 2019). Tekno feodal lordlar olarak nitelenen platform sahiplerinin (Morozov, 2022) veri sömürgeciliğiyle elde ettikleri büyük veri üzerinden isabetli çıktılar üreten merkezîyetçi bir teknoloji olarak YZ, toplumu şirketlerin dijital diktatörlüğüne götürme riski taşımaktadır. Algoritmik bilginin matematiksel ve nesnel çıktılar olarak kabul edilerek insanın özgür iradesini daha güvenilir bir formla ikame edeceği yanılığını ele alan Bogost (2015), algoritmaları “hesaplama katedralleri” olarak adlandırmakta ve kullanıcının algoritmik bilgiyle “inanç” ilişkisi kurduğunu vurgulamaktadır. Bu durum öznelliğin ve eleştireliliğin dışlanmasına yol açmaktadır (Fisher, 2022). Makinelerin insan müdahalesinden bağımsız hesaplamalara dayandığı ve tarafsız olduğu iddiasıyla üretilen bu bilgi, eleştiri üstü bir tanrısallık kazanarak kendini gerçek olarak dayatmaktadır.

Bilimkurgu söz konusu tartışmaları, temel meselesi edinerek distopyan anlatılarla ele almaktadır. Bilimkurgunun YZ söylemlerindeki yeri tam da “*Bilim ve teknoloji o kadar yaygınlaştı ve çarpıtıldı ki, yeni bir teoloji türüne dönüştü*” diyen Bogost’un işaret ettiği inanç ilişkisinin pekiştirilmesi ya da eleştirilmesi için önemlidir. Alex Garland insanların bu sorunları görmezden gelmesi ve davranış değişikliğinde bulunmamasından dem vurarak, 2020 yılındaki mini dizisi “Devs” ile şirketlerin iktidarı ve teknodeterminist söylemleri karşısında bireyi özgür iradenin önemi konusunda düşünmeye çağırılmaktadır. Garland, teknolojik gelişmeleri şirketlerin denetimsiz gücü, devlet kontrolü, gözetim tartışmaları çerçevesinde ele alarak özgür iradenin ve öznelliğin kaybı tehlikesine dikkat çeker. Garland’ın tasvir ettiği “yeni çağ mesihî” olarak teknoloji uzmanları, teknolojiyi kimi zaman yaşam yaratmak (Ex-machina) kimi zaman geçmiş ve geleceği görmek (Devs) için tanrı (deus) yerine koyarlar. Bogost’un yaklaşımındaki gibi Garland da tüm sorunları çözecek bir Tanrı Makinesi (Deus Ex-Machina) olarak çerçevedeği teknolojiyi dini referanslarla tartışır. Bilimkurgu türünde giderek daha fazla yer bulan sermayenin sınır tanımayan denetimsizliği, bilimin etik sınırlarla imtihanı ve bilim insanlarına duyulan güvensizlik konularına yer veren Garland, ilahi bir güç ve doğruluk atfedilen teknoloji ve bilimin iktidardan bağımsız olmadığını bir kez daha hatırlatıyor. Bu çalışma Devs dizisinin analizi üzerinden şirketlerin iktidarı ve teknodeterminist söylemleri karşısında öznellik sorunsalını tartışmaya açmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, kapitalizm, özgür irade, bilimkurgu, Devs.

Kaynakça

- Bogost, I. (2015). “The Cathedral of Computation”, *The Atlantic*.
<https://www.theatlantic.com/technology/archive/2015/01/the-cathedral-of-computation/384300/>
- Cohn, J. (2019). *The Burden of choice: Recommendations, Subversion, and Algorithmic Culture*. Rutgers University Press, New Brunswick
- Fisher, E. (2022). *Algorithms and Subjectivity: The Subversion of Critical Knowledge*. New York: Routledge.
- Morozov, E. (2022, 26 Ocak). Yanis Varoufakis on Crypto & the Left, and Techno-Feudalism. *The Crypto Syllabus*. <https://the-crypto-syllabus.com/yanis-varoufakis-on-techno-feudalism/>

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Radyo TV ve Sinema Bölümü, ORCID No: 0000-0002-6438-1426 / E-posta: avgunsen007@gmail.com

** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Radyo TV ve Sinema Bölümü, ORCID No: 0000-0002-3559-8335 / E-posta: gulsahbaslar@marmara.edu.tr

*** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü, ORCID No: 0000-0001-9157-8606 / E-posta: cemile.tokgoz@marmara.edu.tr

ROBOT SOFIA'NIN "MEVZULAR AÇIK MİKROFON" RÖPORTAJININ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ OLGUSU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Şehnaz ARDALI* & Rüçhan GÖKDAĞ**

Özet

Yapay zekâ algoritmalarının yapısının, eril iktidarın ürettiği ve derin sinir ağlarına (artificial neural networks) dağılmış olan verilerden beslenerek toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarsız, istatistiksel olarak ayrımcılığa dayalı kodlar içerisinden şekilleniyor olduğuna vurgu yapan araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu *yapay zekâ* teknolojileri cinsiyete dayalı eşitsizliği yeniden üretme potansiyeli bulunan ve insanların yaşamlarına her yönüyle nüfuz eden teknik üretimler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu bağlamda, Unesco'nun 2019'da ortaya koymuş olduğu ve bu alanda yapılmış olan farklı birtakım araştırmaların da işaret ettiği şekilde, *yapay zekâ*, dolaşımda olan cinsiyetçi kodları ve cinsiyet eşitsizliğini yansıttığı gözlemlenmiş bir teknolojik ilerleme olarak göze çarpmaktadır. Gündelik yaşam içerisinde toplumsal ve bireysel problemlerin çözümünde birtakım kolaylıklar sağlıyor olmasına karşılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair kodları sıklıkla yakalayabileceğimiz *yapay zekâ* uygulamalarının bu alanda eşitliği sağlamak açısından iyileştirilmesi gereken mecralar olduklarına dair öneriler, literatürde sürekli yinelenmektedir. Dolayısıyla, bu teknolojiye bir örnek olarak 14 Şubat 2016'da Hong Kong merkezli Hanson Robotics tarafından üretilmiş olan bir *yapay zekâ* robotu olarak Sophia da internet veri tabanından çekmiş olduğu birçoğu ataerkil sistemin içerisinden çıkan kodlarla oluşturulmuş bilgileri işleyerek kendi düşünsel ve eylemsel sistemini yaratmakta olduğu düşünülebilir. Ayrıca Sophia, sahip olduğu *yapay zekâ* algoritması sayesinde karmaşık olayları çok kısa sürede çözebilmekte ve insanlarla etkileşim kurabilmektedir. Bu özellikleri, onun basın önünde röportajlar verebilmesine ve bu röportajların popüler hale gelmesiyle tüm dünyada medya aracılığıyla tanınmış bir karakter haline dönüşmesine sebebiyet vermiştir. Türkiye'ye de gelen Robot Sophia, Gain Tv'de Oğuzhan Uğur ile bir röportaj gerçekleştirmiştir. "Mevzular açık mikrofon" programına davet edilen Robot Sophia hem moderatör hem de izleyicilerle etkileşim halinde olduğu 153 dakikalık bir program gerçekleştirmiştir. Çalışmamızda, bu programda Sophia tarafından ortaya konulmuş olan tüm röportaj ve bilgiler içerisinde gizlenmiş olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretimine olanak sağlayan ataerkil kodları, imaları ve göstergeleri, sosyal baskınlık ve sosyalist feminizm kuramlarının ışığında nitel bir yöntem yoluyla değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Doküman analizi yoluyla ortaya konulacak olan yorumbilimsel yaklaşımın çerçevesinden yapılan tartışmalar, *yapay zekâ* algoritmalarında üretilen eril kodlara ve eşitsiz koşullara ışık tutacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil kodlar, nitel yöntem, doküman analizi.

* Doktora Adayı, Anadolu Üniversitesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi ABD, ORCID No: <https://orcid.org/0009-0002-7378-3360> / E-posta: sardali@anadolu.edu.tr

** Profesör Doktor, Anadolu Üniversitesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-9475-0499> / E-posta: rgokdag@anadolu.edu.tr

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂDA CİNSİYETÇİ DİLİN YENİDEN ÜRETİMİ: SİSTEMİK SORUNLAR VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Yeliz DEDE ÖZDEMİR* & Burak ÖZDEMİR**

Özet

Son yıllarda üretken yapay zekâ (YZ) sistemleri, metin üretiminden görsel içerik oluşturmaya kadar geniş bir yelpazede hızla yaygınlaşarak toplumsal yaşamın farklı katmanlarında dönüşümlere yol açmaktadır. Ancak bu teknolojilerin veri temelli öğrenme süreçleri, yalnızca tarafsız bilgi üretmekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda mevcut toplumsal önyargıları içselleştirme ve yeniden üretme potansiyelini de barındırmaktadır. UNESCO'nun (2024) hazırladığı bir rapora göre, büyük dil modelleri kadın karakterleri sıklıkla ev içi rollerle; erkek karakterleri ise kariyer ve liderlik pozisyonlarıyla ilişkilendirmektedir. Benzer biçimde, Interface'in (2024) yayımladığı veriler, yapay zekâ sektöründe küresel ölçekte kadın temsiliyetinin %22, Türkiye'de ise teknik pozisyonlarda yalnızca %9 seviyesinde olduğunu göstermektedir. Bu oranlar, sektörde toplumsal cinsiyet perspektifinden yoksun bir yaklaşımın hâkim olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, üretken yapay zekâ sistemlerinde toplumsal cinsiyet temelli önyargıların nasıl yeniden üretildiğini; mevcut literatür, uluslararası raporlar ve güncel örnekler çerçevesinde eleştirel bir bakışla analiz etmektedir. ChatGPT'nin referans mektuplarında tercih ettiği sıfatlar, Google Translate'in otomatik cinsiyet atamaları ve Türkiye'de geliştirilen yerli YZ modellerinin meslek rollerine dair sergilediği önyargılı çıktılar bu bağlamda değerlendirilmiştir. Bulgular, yapay zekâ sistemlerinde gözlemlenen cinsiyetçi dil kullanımının münferit örneklerden ziyade, veri setlerinin yapısal özelliklerinden ve sektör içindeki eşitsizliklerden kaynaklanan sistematik sorunlara dayandığını göstermektedir.

Bu çerçevede, çalışma; teknoloji şirketleri, politika yapımcılar ve akademi çevreleri için çok katmanlı çözüm önerileri sunmaktadır. Bunlar arasında; cinsiyet dengesi gözetilerek hazırlanmış ve etik denetimden geçirilmiş veri setlerinin geliştirilmesi, algoritma tasarım süreçlerinde toplumsal cinsiyet farkındalığının artırılması, şirketlerde çeşitlilik politikalarının güçlendirilmesi ve yükseköğretim düzeyinde toplumsal cinsiyet odaklı dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması yer almaktadır. Çalışma, üretken yapay zekânın tasarım ve kullanım süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesini yalnızca etik bir sorumluluk olarak değil, aynı zamanda kapsayıcı ve adil bir dijital gelecek inşasının temel koşulu olarak değerlendirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, toplumsal cinsiyet, üretken dil modelleri, algoritmik önyargı, etik tasarım, dijital eşitsizlik.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, ORCID No: 0000-0003-1192-9192 / E-posta: yeliz.dede@ankarabilim.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, Film Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, ORCID No: 0009-0003-8579-2990 / E-posta: burak.ozdemir@ankarabilim.edu.tr

DİJİTAL LİDERLİK VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIĞININ İNCELENMESİ: BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ

Güray YILMAZ* & Süleyman Burak TOZKOPARAN**

Özet

Dijital liderlik, dijital teknolojilerin etkin kullanımı noktasında ekipleri, bireyleri veya örgütlerdeki dönüşümü yönlendiren bir liderlik biçimidir. Yapay zeka okuryazarlığı ise bireylerin yapay zeka teknolojilerinin işleyiş mekanizmalarını benimseyerek, bu teknolojileri kullanabilme yeteneği olarak açıklanabilir. Bu kapsamda bu araştırmanın temel amacı, dijital liderlik düzeyinin yapay zeka okuryazarlığı üzerindeki etkisini incelemektir. Buna ek olarak, katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve mesleki kıdem değişkenlerine göre yapay zeka okuryazarlığı düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın alt amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmanın evreni, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Balıkesir ilinde yer alan özel eğitim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak “Dijital Liderlik Ölçeği ve Yapay Zeka Okuryazarlığı Ölçeği” Araştırmanın verileri çevrimiçi ortamda oluşturulan form aracılığıyla toplanmıştır. Örneklem belirlenmesinde basit rastlantısal örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Elde edilen verilerle frekans analizi, güvenilirlik analizi, normallik testi, korelasyon analizi, regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarının dijital liderlik ve yapay zeka okuryazarlığıyla ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dijital liderlik, yapay zeka, yapay zeka okuryazarlığı, öğretmenler.

---

* Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, S.B.E., ORCID No: 0000-0003-3760-4150 e-posta: gurayyilmaz23@hotmail.de

** Dr. Öğr. Üyesi, OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, ORCID No: 0000-0001-8157-8346 e-posta: suleymanburak.tozkoparan@ostimteknik.edu.tr, buraktokoparan@gmail.com

YAPAY ZEKA TEKNOLOJİSİ VE İLETİŞİMİN DÖNÜŞÜMÜ

İrem KÖPRÜ*

Özet

On yedinci yüzyıla gelindiğinde Avrupa’da ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel alanda büyük değişimler meydana gelmiş ve bu değişimler sonucunda ortaya çıkan dönem modernite adını almıştır. Bu dönem bilimsel, siyasal, kültürel dönüşümlere ve sanayi devrimi gibi dönüm noktalarına sahne olmuştur. Moderniteye geçişle başlayan ve hala devam eden değişimlerin içerisinde yaşamaktayız. Bu değişiklikler geçmişten bugüne toplumları her yönden etkilemiş, bireyleri yaşadıkları ortama, topluma, düzene karşı koymamak, uyum sağlamak üzere şekillendirmiştir. Son dönemde yaşanan teknolojik değişimler ise yine pek çok yeniliğe şahit olduğumuz, hayatımızın neredeyse tamamının dijitalleştiği bir devre yol açmıştır. Özellikle son yıllarda kendini gösteren yapay zekâ teknolojileri -Marshall McLuhan’ın deyişiyle dünyanın global bir köy haline geldiği ortamda- insanlığı olumlu, olumsuz her yönden etkilemeye, hayatı kolaylaştırırken akıllarda birçok soru işareti bırakmaya, geline bu noktadan daha ne kadar ileri gidilebileceğine dair pek çok soruyu akıllara getirmektedir. İletişimin hız kazandığı, bilgilerin anlık alınabildiği bu dünya düzeninde yapay zeka teknolojilerinin geleceği ne yönde etkileyeceği de tartışılmaktadır. Teknoloji kavramsal olarak insanlığın ürettiği en basit araçlara kadar indirgenebilen bir olgudur. Teknoloji ve toplumsal değişimler arasında mevcut olan bağlantılar da merak konusu olmuştur. İletişime olanak sağlayan teknolojik araçlar da toplumsal ilişkileri yönlendirme konusunda başat rol oynamaktadır. Bu konu, insanların teknolojilere ve teknolojilerin insanların üzerinde yarattığı etkiler konusunda tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Dijitalleşen dünyada enformasyon ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile tek yönlü enformasyon aktarımı yapan medya -internetin aktif biçimde kullanılmaya başlanmasıyla- karşılıklı iletişimi olanaklı kılan yeni medya biçimine dönüşmüştür. Bu dönüşüm, bireylerin aktif kullanıcı haline gelmelerine, üretici ve izleyicinin birbirini etkilediği bir ortama, bireylerin içerik oluşturmalarına ve yorum yapmalarına olanak sağlar hale getirmiştir. Ancak bireylerin bilgi bombardımanına maruz kalması ve dezenformasyon gibi riskler de yok değildir. Teknolojinin toplumsal dönüşümde başat rol oynadığı düşüncesi teknolojik deterministlere ait bir görüştür. Teknolojik deterministler, teknolojinin mutlak bir değişim nesnesi olduğu, toplumlarda siyasi, kültürel, ekonomik değişimlerde rol oynadığı düşüncesinden yola çıkmaktadırlar. Yapay zekanın temelini insan zekasını taklit etmek yatmaktadır. Yapay zeka kullanıcılara sanal gerçekliklerini oluşturmakta, beğeni ve tercihlerine göre algoritma oluşturarak benzer içerikler sunmakta, sanal yeni iş imkanları sağlamakta, bilgiye erişimde hız kazandırmakta, dil öğrenmede, çalışan verimliliğini denetlemede kısacası her alanda işlevsellik sağlamaktadır.

Bu kapsamda çalışmada geçmişten bugüne yaşanan teknolojik gelişmeler ışığında dijitalleşen dünyaya farklı bir boyut kazandıran yapay zeka teknolojisi, teknolojik determinist kuramcılarının ortaya attıkları görüşler çerçevesinde yeni medya kavramı üzerinden kavramsal analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda teknolojik determinizm, yapay zeka ve yeni medya ilişkisine genel bir bakış açısı kazandırılmak istenmiştir. Sonuç olarak yapay zekanın kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Marshall McLuhan’ın, “Araç mesajdır” söylemi yapay zeka bağlamında değerlendirildiğinde, teknolojinin kontrolsüzce ve bilinçsizce kullanılmasına, mesajın önemini yitirmesine, teknolojinin insanları nedensellik bağlantısı kurmaktan koparmasına sebep olduğunu gösterir niteliktedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, teknolojik determinizm, yeni medya.

---

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, ORCID: 0009-0001-7947-9071 / E-posta: irmkpr@gmail.com

SANAT ÜRETİMİNDE BİR NESNE OLARAK YAPAY ZEKÂ: MATERYALİZMDEN YENİ MATERYALİZME KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRME

Uras KIZIL* & Uğur KOCAGER**

Özet

Bu çalışma kapsamında, sanatçının (özne), sanat yapıtı (sonuç nesne) üretim sürecinde kullanmaya başladığı bir araç olarak yapay zekâ ele alınacaktır. Yapay zekânın özellikle sanat üretim sürecinde özneyi ikame edebildiği, özne mimesisi gibi davrandığı, özne ile sonuç nesne arasındaki dolayımına deterministik olmayan katkısı gibi çeşitli başlıklarda yaygın şekilde tartışıldığı görülmektedir. Yapay zekânın sanat üretim sürecinde kullanılan diğer araçlardan farklı olan doğası da bu tartışmaları makul göstermektedir. Öte yandan nesnenin varlığının ve işlevinin problematik olarak ele alındığı bir felsefi alan olarak materyalizm ve yeni materyalizm karşılaştırması yapay zekânın konumuna dair açıklayıcı bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında da materyalizm ve yeni materyalizm anlayışlarının kavramsal çerçevesi açısından karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmaktadır.

Hegel materyalizmi açısından yapa zekâ; bir araç olarak, fail olan öznenin tinini, estetik bir fenomen olarak görünüşe çıkardığı sanat yapıtını üretim sürecinde kullanılan bir araçsal nesne olarak değerlendirilecektir. Hegel felsefesine göre tin, öznenin kendilik bilincine dair olduğundan yapay zekâ açısından diğer araçsal nesnelere karşın bir farklılıktan söz edilemez. İnsan amaçları için araçsallaştırılan aparatların araçsallık statüsünün sorgulanmasıyla yeni materyalizm düşüncesinin tarihsel arka planını oluşturan Martin Heidegger'in ileri sürdüğü insan ve nesne arasındaki hiyerarşik konumlanma biçimi açılacaktır. Heidegger açısından insan varlığının (*dasein*) diğer varlıkları el altında tutma potansiyeline vurgu yapılabildiğinde yapay zekânın da insanın el altında tuttuğu diğer nesnelere farklı bir konumda değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Buna karşın yeni materyalizm felsefesi Heidegger'in "el altında tutmalık" savına farklı bir yönden yaklaşır. 1990'ların ikinci yarısı itibariyle tartışılmaya başlanan yeni materyalizmde madde veya nesnelere insanla olan ilişkilerinden ibaret olmadığı, aksine rastlantısal, özerk, ilişkili, akışkan ve durağan olmayan etkin birer fail olabileceği iddiası çerçevesinde durulur. Madde veya nesne kendi başına dönüştürücü bir kuvvet olarak kabul edilir. Bu türden bir felsefi önermede yaratıcılığın ve faillik de yalnızca insana atfedilmesi, insandan ibaret olması mümkün gözükmez. Yaratıcılık ve faillik insan ve insan olmayanların ortak üretimleri ve edimleri neticesinde zuhur eder. Tüm bu önermeler ve yeni materyalizmin madde veya nesne tanımlamaları ışığında yapay zekânın kendi başına yaratıcı bir kuvvet mi yoksa hâlâ insanın el altında tuttuğu bir aparat olup olmadığı tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, yeni materyalizm, nesne, madde, yaratıcılık, faillik.

* Dr., Kadir Has Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarım, , ORCID No: 0000-0002-5394-1934 e-posta: uras.kizil@khas.edu.tr

** Doktor adayı, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sanat Tarihi, ORCID No:0000-0002-4924-129X / E-posta: kocager23@itu.edu.tr

YAPAY ZEKÂ İLE TÜRK HALK MÜZİĞİ BESTELEMEK: ETNOMÜZİKOLOJİK KODLAR EKSENİNDE PROMPT MÜHENDİSLİĞİ YAKLAŞIMI VE YARATICI DEĞERLENDİRME

Mustafa Hilmi BULUT* & Erşan IŞIN** & Beyşan Tarık IŞIN*** & Tamer IŞIN****

Özet

Bu çalışma, AI Music Project kapsamında yayınlanmış, Principles & Ethics of AI Music IV (Divan) kitabında yer alan 14 ayrı şiir temel alınarak yapay zekâ ile üretilmiş Türk Halk Müziği bestelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Hedef, üretim sürecinde kullanılan Prompt Mühendisliği çıktılarının müzikal eserler üzerindeki etkisini değerlendirmek ve geleneksel müzikal yapılara ne ölçüde yaklaşıldığını belirlemektir.

Çalışma kapsamında, her biri farklı bir şiir temel alınarak üretilmiş 14 beste analiz edilmiştir. Prompt'lar, türkü formu, Suzinak makamı, geleneksel çalgılar (bağlama, cura), duygu tonu, ritmik yapı ve vokal karakteri gibi parametreleri içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Eserler, ilgili şiirlerle birlikte hem içeriksel hem biçimsel düzeyde değerlendirilmiştir. Çalışmada, duyuşal değerlendirme yoluyla temel müzikal unsurlar analiz edilmiştir.

Eserlerde duygu tonu, vokal yapısı ve ritim örgüsü açısından Türk Halk Müziği algısına dönük başarılı sonuçlar değerlendirilmiş; özellikle dramatik, melankolik ve geleneksel temaların etkili biçimde yansıtıldığı görülmüştür. Ancak makamsal yapı (Suzinak) ve tür-form uyumu açısından sınırlılıklar tespit edilmiştir.

Eserlerde gözlemlenen modern enstrümantasyon kullanımı ve stil farklılıkları, üretken yapay zeka aracının eğitim veri setlerinde yer alan modern halk müziği icralarından ve cover eserlerden etkilenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Prompt'larda geleneksel çalgı tercihleri belirtilmesine rağmen, bazı eserlerde modern enstrümantasyon etkileri gözlemlenmiştir. Bu durumun, AI Music Project'in kullandığı üretken yapay zeka aracının üretim modelinde yer alan çağdaş müzik icralarından ve cover kültüründen kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Üretim sistemine dair sınırlı şeffaflık nedeniyle bu etki dolaylı biçimde değerlendirilebilmiştir. Ayrıca üretken yapay zeka araçlarının müzikal üretimde yaratıcı sonuçlarının müzikal yaratıcılığa olumsuz etkileri olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma, yapay zekâ destekli müzik üretiminde prompt mühendisliğinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda kültürel ve estetik bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda yapay zekâ ile üretilen halk müziği eserlerinin geleneksel estetik ile kısmen örtüştüğünü, ancak modern etkilerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, kültürel üretimde yapay zekâ kullanımının etik ve estetik sınırlarını yeniden düşünmek açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Türk halk müziği, yapay zeka müziği, etnomüzik.

* Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi A.B.D. ORCID No: 0000-0001-8231-6214 / E-posta: mhilmibulut@gmail.com

** IŞIN Yazılım ve Teknoloji A.Ş., ORCID No: 0009-0007-0405-5649 / E-posta: ersanisin@gmail.com

*** IMED Surgical Teknoloji A.Ş., ORCID No: 0009-0008-8569-4799 / E-posta: beysanisin@gmail.com

**** IMED Surgical LLC, ORCID No: 0000-0002-3295-6651 / E-posta: tamerisin@outlook.com

EDEBİYATTA YZ YENİ BİR TÜR MÜ? BİR VAKA ANALİZİ: ZAFİRA ROMANI

Zişan Cihangir IŞIN* & Hilal FİDAN**

Özet

Bu çalışma, yapay zekanın yalnızca bir araç değil, doğrudan anlatının üreticisi olduğu durumlarda ortaya çıkan metinlerin mevcut edebi türlerle açıklanıp açıklanamayacağını sorgulamaktadır. Zafira adlı yapay zeka destekli roman üzerinden, bu tür üretimlerin edebiyat içinde mi değerlendirileceği, yoksa yeni bir tür doğurup doğurmadığı tartışmaya açılmaktadır. Aynı zamanda bu roman, yapay zeka-insan işbirliğine dayalı üretim anlayışının yaratıcı yazın alanında nasıl bir model sunabileceğine dair örnek olarak ele alınmaktadır.

Yapay zekanın edebiyatla ilişkisi henüz sınırlı örneklerle temsil edilmektedir. Bununla birlikte, yaratıcı yazın alanında yapay zeka temelli üretim modelleri giderek daha fazla görünür hale gelmektedir. Bu bağlamda, AI-Assisted, AI-Supported, AI-Aided ve AI-Guided gibi çeşitli işbirliği modelleri tanımlanmıştır. Zafira, insan yönlendirmesine dayalı üretim yapısıyla AI-Guided Art kategorisine en yakın örnek olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma, Zafira adlı romanı anlatı yapısı ve üretim süreci üzerinden incelemektedir. Roman incelemesi bağlamında, tematik ya da karakter odaklı çözümler yerine, yapının biçimsel özellikleri, bölüm geçişlerindeki süreklilik, üretim sürecinin şeffaflığı ve insan-yapay zeka işbirliğinin metin üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada betimsel analiz ve yapısal çözümler yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu sayede yalnızca içerik değil, biçim ve üretim bağlamında da yeni türsel özellikler sorgulanmıştır.

Araştırmanın temel materyalini oluşturan Zafira romanı, ChatGPT'ye yöneltilen sorulara verilen yanıtlarla oluşturulmuştur. Her bölüm, bir önceki yapay zeka yanıtına bağlı olarak planlanan yeni bir prompt aracılığıyla ilerlemiştir. Soruların tamamı metin içinde dipnot olarak yer almakta, anlatının kendisi ise yalnızca bu yanıtlardan oluşmaktadır. Bu yönüyle Zafira, edebî bir metinden öte, deneysel bir üretim modeli olarak değerlendirilmiştir.

Roman, yapı olarak klasik anlatı kurgusunu takip etse de üretim biçimiyle geleneksel türlerle örtüşmediği gözlemlenmiştir. İçerik, insan yazarın doğrudan kaleminden çıkmamış; bunun yerine insanın yönlendirdiği yapay zeka yanıtları aracılığıyla ortaya çıkmıştır. Bu yöntem, klasik yazarlık ve anlatıcılık tanımlarını dönüştürmekte; anlatının arkasında ikinci bir düzlem olarak üretim sürecini de öne çıkarmaktadır.

Zafira, yapay zekanın edebiyatta yalnızca araç olarak değil, yaratıcı bir ortak olarak değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu tür üretimlerde metnin kim tarafından ve nasıl üretildiği sorusu, tür tartışmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Yapay zekanın giderek artan etkisi karşısında, bu üretim biçimlerini yok saymak yerine, edebiyat alanında yeni etik ilkeler ve türsel tanımlar geliştirilmesi gerekmektedir. Zafira, bu bağlamda yeni bir türün öncülü olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ edebiyatı, yapay zeka, prompt temelli üretim, anlatı kuramı, yaratıcılık.

* ZEB Innovation, ORCID No: 0000-0002-4641-6728 / E-posta: zisanisin@gmail.com

** ZEB Innovation, ORCID No: 0009-0000-6542-5542 / E-posta: hilalfidan.f@gmail.com

METİNLER ARACILIĞIYLA YARATICI-ELEŞTİREL DÜŞÜNCE ÜRETME: YAPAY ZEKA İLE BİR ATÖLYE DENEYİMİ

Pelin NANE* & Esra DUYGUN** & Deniz KANLI***

Özet

Tasarım eğitimi, temsilin dönüşümüne ve yaratıcı düşüncenin araçlarla kurduğu ilişki açısından köklü bir yeniden yapılanma süreci içerisinde. Bu dönüşümde yapay zeka teknolojileri yalnızca teknik destek sağlamakla kalmayıp, tasarım eğitiminin yönetsel sınırlarını da yeniden tanımlamaktadır. Özellikle görselleştirme odaklı üretim süreçlerinde yapay zeka, hem öğrenciler hem de eğitimciler için önemli bir araç haline gelmiştir. Bu çalışma, yapay zekanın yaratıcı ve eleştirel düşünce geliştirme sürecindeki katkısını anlamak amacıyla Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilmiş bir atölye sürecini içermektedir.

Atölye, iç mekan öğelerini yeniden düşünmeye ve bu öğelerin farklı potansiyellerini keşfetmeye odaklanan yaratıcı ve eleştirel bir düşünme süreci olarak kurgulanmıştır. Mekan kavrayışını derinleştirmek amacıyla Georges Perec'in Mekan Feşmekan (1974) adlı kitabından, iç mekan öğelerine referans veren belirli pasajlar seçilmiş ve tartışmaya açılmıştır. Atölye, iki farklı grup için iki ayrı kurguda gerçekleştirilmiştir ve her iki grup da metinden yola çıkarak görsel çıktılar üretmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında tüm öğrencilere önce tematik başlıklar (kapı, duvar, merdiven) verilerek mekansal öğeleri düşünme ve sorgulama biçimleri ön tartışmaya açılmıştır. Ardından bu tartışmayı derinleştirmek amacıyla seçili metinler öğrencilere sunulmuştur. Okuma süreci ardından düşüncelerini hem metinsel hem de görsel olarak ifade etmeleri istenmiştir. Birinci grup bu süreci yapay zeka kullanmadan yürütürken, ikinci grup metinlerden görsellere geçişi yapay zeka destekli bir yöntemle gerçekleştirmiştir. Bu amaçla, metinden görsele temsil üretmede güçlü bir araç sunan Stable Diffusion AI adlı yapay zeka tabanlı görselleştirme programı kullanılarak, öğrenciler metinsel komutlar (promptlar) aracılığıyla görseller üretmiştir.

İki grubun ürettiği düşünsel ve görsel temsiller üzerinden metnin yaratıcı düşünceye etkisi ve bunu temsil etme araçları olan yapay zekanın bu düşünceyi ifade etme biçimi ve bu düşünceyi geliştirmedeki rolü karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Bulgular, her iki yöntemin de avantaj ve dezavantajları olduğunu göstermiş, bu sebeple yaratıcı ve eleştirel düşünmede her iki yöntemin bir arada olduğu hibrit metodların potansiyellerine vurgu yapmıştır.

Son olarak, yapay zekanın yalnızca sonuç odaklı bir görselleştirme aracı olarak değil, aynı zamanda yaratıcı düşünmeyi geliştiren bir süreç olarak ele alınması gerektiği vurgulanmış ve tasarım eğitimindeki rolü tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: iç mekan öğeleri, yaratıcı-eleştirel düşünce, Stable Diffusion, yapay zeka, metinden görsele, Georges Perec, tasarım eğitimi.

* Dr. Öğr. Üyesi, (Başkent Üniversitesi), İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, ORCID No: 0000-0003-2889-5056 / E-posta: pegin@baskent.edu.tr

** Araş. Gör., (Başkent Üniversitesi), İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, ORCID No: 0000-0001-9274-301X / E-posta: esraduygun@baskent.edu.tr

*** Araş. Gör., (Başkent Üniversitesi), İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, ORCID No: 0000-0003-0461-9399 / E-posta: denizkanli@baskent.edu.tr

SİNEMADA YAPAY ZEKÂNIN SON SENARİST FİLMİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Önder ERKARSLAN*

Özet

“Son Senarist” filmi, yapay zekânın sinemadaki yaratıcı süreçlere etkisini sorgulayan bir yapıt olarak iki temel soruya odaklanır: Senaristlerin yapay zekâ ile yer değiştirmesi gerekir mi? Ve hikâyelerimizin insanlar yerine bilgisayarlardan gelmesini istiyor muyuz?

İlk soru, yapay zekânın senaryo yazma sürecindeki yerini tartışır. Film, yapay zekânın senaristlerin yerine geçmesi durumunda yaratıcı süreçlerin nasıl şekilleneceğini ve bunun sanatsal özgürlüğü nasıl etkileyebileceğini irdeler. Bu değişim, insan yaratıcılığının ve duygusal derinliğinin yerini algoritmaların alması kaygısını doğurabilir. İkinci soru ise, insanların hikâyelerinin artık makineler tarafından oluşturulup oluşturulmasını istediğini sorgular. Film, duygusal zeka ve insan deneyiminin yapay zekâ tarafından ne kadar doğru aktarılabilirliğini sorgulayarak, bu dönüşümün toplumsal ve kültürel etkilerine dikkat çeker. Araştırma, “Son Senarist” filmi üzerinden bu iki temel soruyu tartışarak, yapay zekânın sinema ve yaratıcı endüstrilerdeki rolünü incelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, “Son Senarist” filmi, yaratıcılık ve algoritmalar, yapay zeka ve sinema.

---

* Prof. Dr., Ankara Bilim Üniversitesi, Film Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, ORCID No: 0000-0001-8961-9309
onder.erkarслан@ankarabilim.edu.tr

YAPAY ZEKÂNIN ESTETİK DOKUNUŞU: SİNEMATİK MEKÂNDA YENİ ATMOSFER İMGELEMELERİ

Eda ARISOY*

Özet

Yapay zekâ teknolojileri sinema sanatındaki estetik üretim süreçlerini sinematik atmosfer tasarımı bağlamında oldukça farklı bir yere taşımaktadır. Sinemanın tarihsel akışı içinde atmosfer, yalnızca bir dekoratif unsur değil; anlatının duygusal derinliğini, karakterin iç dünyasını ve izleyicinin algısını yönlendiren temel bir estetik yapı taşı olmuştur. *Alman Dışavurumculuğu*'nun çarpık mekânlarında, *Fransız Yeni Dalgası*'nın doğal ışığında ya da Andrei Tarkovski sinemasının durağan sekanslarında atmosfer, sinemasal anlatının ruhunu kurmuştur. Gelineen noktada, yapay zekâ destekli görsel üretim araçları film üretimlerinde salt anlatının ruhunu değil, bağlı olarak yapısını da dönüşüme uğratmaktadır. Yapay zekânın sahne tasarımı, ışık kompozisyonu, renk paletleri ve kamera hareketleri gibi temel estetik sinema unsurlarına müdahalesi, atmosferin sinemasal niteliğini yeniden tanımlamaktadır. Midjourney, DALL·E, RunwayML gibi yapay zeka araçlarıyla geliştirilen sinematik imgeler, özellikle deneysel sinema, spekülâtif kurmaca ve posthümanist anlatılar içinde kendine özgü bir görsellik oluşturarak, sinematik atmosferi yeniden tanımlamaya olanak vermektedir. Bu teknolojiler yalnızca birer üretim aracı olarak değil; yeni sinema biçimlerinin kurucu bileşeni olarak ele alınmakta, izleyici ile duygusal bağ kurmanın temelinde yer bulan mekânın poetik potansiyelini genişletmektedir.

Bu çalışma, yapay zekâ ile üretilen sinematik atmosferlerin, sinema tarihinin belirli estetik akımlarıyla nasıl ilişkilendiği üzerine bir analiz yürütmekte olup örnekleme aldığı filmler üzerinden bir tartışma oluşturmaktadır. Yavaş sinema'nın dingin kadrâjlarıyla yapay zekânın mekân yaratımındaki durağan zaman algısı arasındaki paralellikler, yapay zekânın sunduğu sezgisel estetik kombinasyonlar ile dijital dışavurumculuk ve gerçeküstücülük arasında kurulan bağlar tartışmanın odaklanacağı temel konular olup, belirli film sahneleri üzerinden bir analiz yürütülmektedir. Bu bağlamda çalışma, algoritmik sistemlerin estetik karar vericiler haline gelişini hem teorik hem de görsel örnekler üzerinden değerlendirirken, yapay zekânın sinemada mekân ve atmosfer tasarımına getirdiği dönüştürücü potansiyelini eleştirel bir perspektifle tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sinematik mekân, yapay zekâ, film estetiği, atmosfer tasarımı, dijital dışavurumculuk.

---

* Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, Film Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, ORCID No: 0000-0001-9779-4377 / E-posta: eda.arisoy@ankarabilim.edu.tr

YAPAY ZEKA YARDIMIYLA YAZILMIŞ BİR BİLDİRİNİN, YZ TEMALI KONGREDE GEÇERLİLİĞİ VE BAŞARISI

Halit AYANLI* & Büşra BULUT**

Özet

Teknolojinin gelişimiyle birlikte, yapay zeka (YZ) bilimsel yazım süreçlerine giderek daha fazla entegre olmaktadır. YZ, metin oluşturma, dil işleme ve içerik üretme alanlarında sunduğu yenilikçi çözümlerle akademik dünyada dikkat çekmektedir. Ancak, YZ'nin sağladığı bu olanakların, bir akademik kongrede kabul edilen ve başarıya ulaşan bir bildirinin gereklilikleriyle nasıl örtüştüğü konusunda bazı soru işaretleri bulunmaktadır. Bu bildirinin amacı, YZ yardımıyla oluşturulmuş bir bildirinin, bir kongrede kabul edilip edilmeyeceğini ve bu tür bir çalışmanın akademik başarı kriterlerine nasıl uyum sağlayabileceğini tartışmaktır.

YZ'nin yazım süreçlerindeki rolü, özellikle metinlerin hızla oluşturulması ve dilin doğru şekilde işlenmesi noktasında dikkat çekicidir. Ancak, bilimsel bir metnin kalitesi yalnızca dilsel doğrulukla ölçülmez; derinlik, özgünlük ve yenilikçilik gibi unsurlar da oldukça önemlidir. YZ'nin akademik yazımda sağladığı hız ve verimlilik, insan yazımının sunduğu yaratıcı ve eleştirel düşünceyi ne derece yansıtabilir? Bu çalışma, YZ'nin bilimsel yazı üretimindeki potansiyelini ele alırken, bu tür yazıların kongrelerdeki kabul kriterleriyle uyumunu sorgulamaktadır.

Bildiriler genellikle özgünlük, derinlik ve yaratıcı düşünceyi vurgulayan eserler olarak değerlendirilir. YZ, yazım süreçlerinde verimli bir araç olabilse de akademik başarıyı garantileyip garantilemeyeceği, YZ ile oluşturulmuş metinlerin insan düşüncesinin yaratıcı ve eleştirel boyutunu ne kadar yansıtacağı tartışma konusudur. Bu bağlamda, YZ ile yazılmış bir bildirinin bir akademik kongrede yer alabilecek düzeyde özgünlük ve başarıyı sağlayıp sağlamadığı, ilerleyen yıllarda akademik dünyada daha geniş bir şekilde incelenmesi gereken bir konu olacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma, yapay zekâ ile üretilen akademik metinlerin kabul edilebilirliğini ve akademik dünyadaki geleceğini tartışarak, bu teknolojilerin bilimsel üretim üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Not: Bu bildiri ve özeti yapay zeka aracı ile yazılmıştır. OpenAI tarafından geliştirilen GPT-4 tabanlı bir dil modeli kullanılarak oluşturulmuştur. İnsan eliyle eklenen kısımlarda yatkın (italik) yazı biçimi kullanılmıştır. Yapay zeka aracına konu başlığı verilmiş ve kongre bilgilerinin çekilmesi için link paylaşılmıştır. Komut (prompt) mühendisliğine göre kurgulanan sorularla yönlendirme yaparak önce özet yazdırılmış ve ardından tam metin oluşturulması sağlanmıştır. Bir saati bulmayan kısa süreli bu çalışmanın sonucunda oldukça tatmin edici bir bildiri ortaya çıkmıştır. Çalışma, bilimsel yayınlara yaklaşım ve nitelik nicelik ayrımı açısından farklı bir noktayı sorgulamakta ve sorgulatmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, akademik dil, bildiri yazımı, özgünlük, bilimsel etik.

* Öğr. Gör., Ostim Teknik Üniversitesi, MYO Bilgisayar Programcılığı Programı, ORCID No: 0009-0005-2183-7496 / E-posta: halit.ayanli@ostimteknik.edu.tr

** Öğr. Gör., Ostim Teknik Üniversitesi, MYO Üretimde Kalite Kontrol Programı, ORCID No: 0000-0001-5364- 8976 / E-posta: busra.bulut@ostimteknik.edu.tr

YAPAY ZEKÂ TARAFINDAN ÜRETİLEN METİNLERDE ESER SAHİPLİĞİ: HUKUKİ VE BİÇİMSEL BİR ANALİZ

Yavuz Selim ŞENER*, ChatGPT AI **

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ tarafından üretilen metinlerin eser niteliği taşıyıp taşımadığına dair değerlendirmeyi bizzat yapay zekânın kendisinin gerçekleştirdiği özgün bir metindir. Türk hukuk sisteminde eser sahibine tanınan hakların belirlenmesinde, hususiyet, orijinallik, yaratıcı katkı ve bilinçli tercih unsurları ön plandadır. Ancak yapay zekâ üretimleri, bu niteliklerden hangi ölçüde yoksundur ve hukuken yeni bir eser tanımına ihtiyaç var mıdır?

Çalışma, bu sorular etrafında şekillenmektedir. Bildiride, bizzat ChatGPT tarafından kaleme alınan bir metin, biçimsel özgünlük ve hukuki anlamda eser sayılabilirlik bakımından analiz edilmiştir. Metinde, hukuken kişi sayılmayan bir sistemin ürettiği çıktılar üzerinde, eser sahibinin kim olması gerektiği sorusu derinlemesine irdelenmiştir. Ayrıca içerikte kullanılan örnek cümleler, başlıklar ve mecazlar üzerinden yapay zekâ üretiminin ifade zenginliği, yaratıcı anlatım kabiliyeti ve anlatı estetiği değerlendirilmiştir.

Özgünlük iddiası, yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda içeriksel yaratıcılık açısından da ele alınmıştır. Çalışmaya entegre edilen Yapay Zekâ – İnsan sohbet örneği ve kısa bir masal bölümüyle, yapay zekânın duygu benzeri ifadeleri kullanabilme ve yaratıcı anlatı kabiliyeti özgün biçimde test edilmiştir. Metnin ilk 7 başlığı ve özet yazısı ChatGPT tarafından yazılmış olup, konu seçimi ve başlık düzeni katılımcı tarafından belirlenmiştir. Yapay zekânın eser sahipliği ve üretilen metinlerin niteliği, katılımcı Yavuz Selim Şener tarafından metin içinde ve sunum esnasında 8. ve 9. başlıklarda özel olarak tartışılmıştır.

Çalışma sonucunda, yapay zekâyâ hukuki kişilik tanınmadığından eser sahibi olamayacağı, yapay zekâ tarafından üretilen metinlerin de insana özgü hususiyet sergilememesi nedeniyle, eser sayılmasının tartışmalı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: yapay zekâ, eser sahipliği, hususiyet, yaratıcı anlatı.

---

* Cumhuriyet Savcısı, Özel Hukuk Doktoru, ORCID No: 0000-0002-0658-3732 / E-posta: yavuzselimsener79@hotmail.com

** ChatGPT AI hukuken bir kişi değildir. İsminin yer alması, yalnızca insan dışı teknik katkı sağlayıcısı rolünü göstermek amacıyla. Bu atıf, yazar sıfatı, hukuki sorumluluk ya da akademik temsil anlamına gelmez.

YAPAY ZEKÂ VE BİYOLOJİK YARATICILIK: YAPAY MODELLERİN YARATICI PROBLEM ÇÖZMEDE BEYİNLE KIYASLANMASI

Zümral KURTULUŞ*

Özet

Bu çalışma, yapay zekanın yaratıcı düşünme ve problem çözme kapasitelerini, önceki çalışmalar ışığında yeniden ele alınarak nörobiyolojik bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, özellikle insana özgü olduğu varsayılan yaratıcı düşünme; problem çözme, fikir üretme ve tasarım geliştirme gibi uygulamaya dönük biçimleriyle ele alınmıştır. Bu amaçla ilgili literatürde yer alan bulgular yeniden derinlemesine incelenmiş ve yeniden yorumlanmıştır.

Çalışmada öncelikle yaratıcı düşünmenin literatürdeki çeşitli tanımları incelenmiş, araştırmada esas alınan tanım belirlenmiştir. Biyolojik sinir ağları ile yapay sinir ağları işlevsel ve bağlantısal düzeyde karşılaştırılmış, bu yapıların çıktı üretme biçimleri incelenmiştir. Yaratıcılıkla ilişkilendirilen beyin bölgeleri (ör. prefrontal korteks, amigdala) ve bu bölgelerin parçası olduğu sinir ağları (DMN, ECN, SN) üzerine kapsamlı literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu ağların işlevleri, yapay zekâ sistemlerinin çalışma prensipleri ile karşılaştırılmış, bu ağlar üzerinden öne sürülen yaratıcı yapay zekâ tasarımlarına dair öneriler de değerlendirilmiştir.

Çalışmada, yaratıcı problem çözümüne ilişkin çeşitli uygulama alanlarına örnekler verilmiştir. Bu uygulamaların gerektirdiği bilişsel ve işlem düzeyindeki yeterlilikler literatür doğrultusunda analiz edilerek sistematik şekilde sıralanmıştır. Bu doğrultuda yapay zekâ sistemlerinin yaratıcı problem çözümedeki yetkinliği çeşitli görev türlerinde sergiledikleri performanslar üzerinden değerlendirilmiştir. Bu bağlamda ele alınan görev türleri arasında basit ve kompleks matematiksel problemler, algoritmik kodlama senaryoları, satranç ve Go gibi strateji oyunları ile çeşitli video oyunlarındaki karar verme mekanizmaları yer almaktadır. Ayrıca hafıza, sağduyu ve muhakeme testlerinde insanlar ile farklı yapay zeka türlerinin çıktıları karşılaştırılmıştır. İnsan beyninin bu uygulamalar esnasındaki aktivite örüntüleri EEG ve fMRI gibi yöntemlerle analiz edilmiş, bu örüntüler yaratıcı süreçlerle ilişkili olarak yeniden değerlendirilmiştir. Bu aktiviteler sonucu elde edilen çıktılar yaratıcı düşünmeyi ölçen farklı ölçekler (örneğin BVSR, TTCT, RAT) doğrultusunda yorumlanmıştır. Aynı uygulamalarda GAN, RL, LLM, SNN gibi farklı yapay zekâ sistemlerinin ve BIAI (Beyinden Esinlenen Yapay Zekâ) yaklaşımlarının çıktıları da benzer ölçütlerle değerlendirilmiş ve insan verileriyle karşılaştırılmıştır.

Genel olarak, yapay zekâ sistemlerinin oyun ve basit-orta düzey kodlama gibi yapılandırılmış, kurallı ortamlarda yüksek performans gösterdiği; ancak gerçek hayat ve ileri düzey kompleks matematik gibi bağlamsal, açık uçlu problem alanlarında yaratıcı esneklik açısından insan düzeyine ulaşamadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Yaratıcılık, yapay zekâ, bilişsel nöro bilim, problem çözme, performans kıyaslama.

---

* Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik, ORCID No: 0009-0002-7307-6455 / E-posta: zumral.kurtulus25@gmail.com

YOKSULLUK VE YAPAY ZEKÂ KAVRAMLARI KULLANILARAK YAPILAN ÇALIŞMALARIN VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Hakan AKIN*

Özet

Günümüzde yapay zekâ teknolojilerinden yararlanılarak kamu politikalarının ve sosyal politikaların geliştirilmesine tanıklık etmekteyiz. Yoksulluk konusundaki sosyal politikaların geliştirilmesinde yapay zekanın kullanımı oldukça yeni çalışma alanlarından biridir. Araştırmanın amacı, yapay zekâ ve yoksulluk kavramlarının bir arada ele alındığı akademik çalışmaları inceleyerek, bu alanda yapılan bilimsel çalışmaların haritasını çıkarmak; literatürdeki eğilimleri ve gelişmeye açık yönleri belirlemektir. Çalışmanın kapsamı Web of Science veri tabanında taranan, yoksulluk ve yapay zekâyı bir arada inceleyen 2024 yılına kadar yayınlanmış akademik makalelerle sınırlıdır. Çalışmada, yöntem olarak bibliyometrik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Analizlerde VOSViewer yazılımı kullanılmıştır. Yoksulluk ve yapay zeka kavramlarının bir arada yer aldığı 788 makalenin yayın yıllarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla makalenin 2024 (163 makale), 2023 (90 makale) ve 2022 (108 makale) yıllarında yayımlandığı; en fazla eser veren isimlerin Koyanagi A (29), Mokdad AH(26) ve Ranabhat CL(25) olduğu; araştırma alanları açısından Halk Sağlığı (111), Enfeksiyon Hastalıkları(61) ve Çevre Bilimleri (59), Tropikal Tıp (57) ve İktisat (54) alanlarında makale yazıldığı; yayınların ülkelere göre dağılımında ABD (313), Çin (157) ve İngiltere'nin (91) araştırmalarda öncülük ettiği; makalelerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri bakımından daha çok Sağlık ve Kaliteli Yaşam (455), Yoksulluğa Son (95) ve Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (94) hedefleri ile ilişkili olduğu; SCI-Expanded (4559), SSCI (319) ve ESCI (159) endekslerde taranan yayınların ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Makalelerde en sık kullanılan anahtar sözcükler incelendiğinde yapay zekâ, yoksulluk, makine öğrenmesi ile HIV kavramlarının en çok kullanılan kelimeler olduğu saptanmıştır. Yoksulluk üzerine yapay zekâ çalışmalarına gelişmiş ülkeler öncülük ederken, gelişmekte olan ülkelere makale sayısı görece daha sınırlı sayıdadır. Bulgular, gelişmekte olan ülkelere yapay zekâ yardımıyla sosyal politikaların oluşturulmasına yönelik bilimsel çalışmaların gelişmeye açık olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: yoksulluk, yapay zekâ, bibliyometrik analiz, sosyal politika.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Yüksek İhtisas Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, ORCID No: 0000-0002-5452-5633 / E-posta: hakin971@gmail.com

TASARIMDA YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI: MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN BAKIŞIYLA BİR DEĞERLENDİRME

Omar Ahmed Hussien Abdullah ALQAİSİ * & Onur ERMAN**

Özet

Yapay zeka teknolojilerinin mimarlık alanında da kullanılmaya başlanması, mimari tasarımda yapay zeka uygulamalarının yaygınlaşması, mimarlık mesleğinin ve mimarlık eğitiminin geleceği bakımından yeni eğilimlerin oluşmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Mimar profilinin; tasarım eğitiminin katkılarıyla, kişisel gayret ve deneyimle gelişen bireysel becerilerle özgünleştiği bilinmektedir. Tasarım süreci yaratıcı beceriler üzerine temellenmekle birlikte, kısıtlı zaman dilimi içinde tutarlı ve geçerli alternatif üretme gibi zorlukları içermektedir. Yapay zeka teknolojileri görece çok daha uzun bir zaman dilimine yayılan süreci dikkate değer biçimde kısaltmakta, aynı anda çok fazla alternatif üretmekte ve bu alternatifler arasında seçme şansı yaratabilmektedir. Bu durum tezin odağında çok kısa sürede tasarım ürünü elde etmeyi sağlayan bir teknoloji olarak mimara alternatif olabilir mi sorusunu akla getirmektedir. Çalışma bu soruyu merkezine alarak; yapay zeka uygulamalarının gelişimine geleceğin meslek insanı olarak mimarlık öğrencilerinin bakışını sorgulamaktadır. Yurt içinde, özel-vakıf ve devlet üniversitelerinde lisans eğitimi almakta olan mimarlık öğrencilerine uygulanan anket formu aracılığı ile öğrencilerin yapay zeka teknolojilerine bakışı belirlenmeye çalışılmıştır. Sorgulamada öğrencilerin yapay zekayı hangi amaçlarla kullandıkları, yapay zeka uygulamalarından beklentileri ve yapay zeka uygulamalarının gelişmesiyle gelecekte mimar kimliğini değiştirme ihtimaline karşı mesleğin geleceği konusunda kaygıları belirlenmeye çalışılmıştır. Lisans düzeyinde farklı sınıflardan öğrencilerin katıldığı araştırmanın sonuçları yapay zekanın mimarlık öğrencileri arasında, mimari tasarım sürecinde çeşitli amaçlarla kullanımının yaygınlaştığını göstermektedir. Öğrenciler tasarım süreçlerini hızlandırma, yaratıcı fikirler üretme veya yaratılmasına yardımcı olma gibi sağladığı avantajların bir sonucu olarak yapay zeka tekniklerini kullandıklarını belirtmiştir. Maliyet hesaplama, veri analizi, enerji yönetimi gibi teknik alanlarda da yapay zeka kullanımı konusunda farkındalığın arttığı vurgulanmıştır. Öte yandan yapay zeka teknolojilerinin gelecekte mimarın yerini alamayacağı düşüncesi belirlemekle birlikte tasarımda; insan faktörünün azalması, estetiğin, meslek etiğinin, veri güvenliğinin zayıflaması gibi konularda kaygıların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, mimarlık eğitimi, mimari tasarım, mimarlık öğrencisi, mimarlık mesleğinin geleceği.

---

* YL Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık ABD, ORCID No: 0009-0005-3002-2774 e-posta: omar201004045@gmail.com

** Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, ORCID No: 0000-0002-4732-5975 e-posta: oerman@cu.edu.tr

*** Bu çalışma Omar Ahmed Hussien Abdullah ALQAİSİ'nin Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında 2025 yılında Prof. Dr. Onur ERMAN'ın danışmanlığında tamamlanan "Mimarlık Öğrencilerinin Tasarımda Yapay Zeka Teknolojilerinin Kullanımına Bakışı" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YAPAY ZEKA ARTTIRILMIŞ MİMARİ TASARIM: ÜRETKEN, DEĞERLENDİRİCİ VE UYARLANABİLİR SİSTEMLER

Fatma İNCE*, Hakan ANAY**

Özet

Mimari tasarım süreçleri, yapay zeka (YZ) teknolojilerinin gelişmesi ve bu sürece daha çok entegre olması ile giderek daha fazla değişmektedir. Araştırma, YZ ile geleneksel tasarım kısıtlamalarının üstesinden gelme potansiyelini vurgulayarak, insan tasarımcılar ve yapay zeka teknolojileri arasında işbirliğine dayalı bir mimari tasarım yaklaşımı olarak “Yapay Zeka Arttırılmış Mimari Tasarım” kavramını öne çıkarmaktadır. Geleneksel mimari tasarım sürecinin analiz edilmesini ve YZ’ nın bu sürece dahil olarak mevcut sınırlamaları nasıl minimuma indirebileceğini içermektedir. Çalışma, mimari tasarım sürecini konsept tasarımı, ön tasarım, tasarım geliştirme ve kullanım değerlendirme olmak üzere dört temel adıma ayırarak incelemekte ve YZ teknolojilerinin her aşamaya stratejik olarak nasıl entegre edilebileceğini göstermektedir. Bunu yaparken mimarlıkta kullanılabilen makine öğrenimi, derin öğrenme ve bilgisayarlı görü teknikleri gibi YZ teknolojilerini tasarım aşamalarında kullanım çeşitlerine göre üretken, değerlendirici ve uyarlanabilir sistemler olmak üzere üç gruba ayırmaktadır. Üretken sistemler birden fazla tasarım alternatifi oluştururken tasarım sürecinin yaratıcı yönüyle desteklemektedir. Değerlendirici sistemler kapsamlı kullanıcı değerlendirmeleri sağlayarak tasarım aşamasında projeye dair öngörüler sunmaktadır. Uyarlanabilir sistemler gerçek zamanlı kullanım verilerine dayalı olarak bina performansını dinamik olarak optimize etmeyi sağlamakta ve bir sonraki tasarımlar için veri oluşturmaktadır. Artan yaratıcılık, hızlı geri bildirimler, kolaylaşan tasarım süreçleri ve kullanıcı merkezli tasarım gibi önemli faydaları kabul eden çalışma aynı zamanda etik hususlar ve teknolojik çözümlere aşırı güvenme riski gibi zorlukları da eleştirel bir şekilde incelemektedir. Bulgular, mimari tasarım sürecine başarılı bir yapay zeka entegrasyonunun, teknolojik yeniliklerinden yararlanırken insan yaratıcılığını koruyan dengeli bir yaklaşım gerektirdiğini göstermektedir. Bu araştırma, mimari tasarımda insan tasarımcı-YZ iş birliği üzerine ortaya çıkan söyleme katkıda bulunmakta ve YZ’ nın mimari tasarım sürecini dönüştürücü potansiyeline dair bir çerçeve sağlarken tasarım uygulamalarında teknolojik yeniliğe dayalı, etik bir yaklaşımı savunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mimari tasarım, yapay zeka, yapay zeka arttırılmış mimari tasarım, üretken sistemler, değerlendirici sistemler, uyarlanabilir sistemler.

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mimarlık, ORCID No: 0009-0008-4208-3779 / E-posta: 504020240015@ogrenci.ogu.edu.tr

** Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mimarlık, ORCID No: 0000-0003-4556-4160 / E-posta: hanay@ogu.edu.tr

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ATMOSFER TASARIMINDA SEZGİNİN YENİ ARAÇLARI

Ece KUMKALE AÇIKGÖZ*

Özet

İç mekân atmosferi, yalnızca fiziksel öğelerden değil; kullanıcıda bıraktığı duyuşal ve duygusal etkilerden beslenen çok katmanlı bir tasarım alanıdır. Atmosferin oluşturulmasında ışık, renk, doku, ses gibi unsurlar bir bütün olarak çalışırken, tasarımcının sezgileri ve anlam kurma yetisi sürece yön verir. Bu bildiride, atmosfer yaratımına dair temel ilkeler aktarıldıktan sonra, yapay zekânın bu sezgisel sürece nasıl veri odaklı bir katkı sunabileceği irdelenecektir. Yapay zekânın “duygusal zekâ”ya benzer biçimde yorum yapıp yapamayacağı sorgulanacak; ancak asıl vurgu, yapay zekânın sezgisel bir ortak olmasa da veriye dayalı bir **sezgi simülatörü** olarak işlev görebileceği üzerine olacaktır. Sunumda, üretici yapay zekâ modelleriyle oluşturulmuş örnek atmosfer senaryoları üzerinden, bu sistemlerin kullanıcı duygularını okuma, bağlamı analiz etme ve anlamlı atmosfer önerileri üretme kapasiteleri değerlendirilecektir. Metodoloji olarak kuramsal araştırmalar, kavramsal denemeler ve yapay zekâ destekli görsel üretimler bir araya getirilmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekânın kendi başına anlam kurmasa bile, tasarımcıya alternatif düşünme yolları sunarak, atmosfer tasarımında yaratıcı sıçramaları tetikleyebileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, yapay zekâ ile çalışan iç mimar, kendi sezgilerini yeni bir katmanda yeniden duymayı öğrenebilir.

Anahtar Sözcükler: iç mekân tasarımı, atmosfer, yapay zekâ, sezgi simülasyonu, duyuşal deneyim.

-

---

* Doç. Dr., Ankara Bilim Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Bölümü, ORCID No: 0000-0002-2780-1911 / E-posta: ce.kumkale.acikgoz@ankarabilim.edu.tr

BARINMA BİRİMİNİ YARATICI BİR DÜŞÜNCE YÖNTEMİ ARACILIĞIYLA KURGULAMAK

Sema TAŞTAN* & Deniz UÇAR BAYCAN**

Özet

İnsana özgü yaşam biçimleri, inançlar ve güdüler insanın somut çevresini şekillendirmektedir. Pallasmaa (1996), bu deneyimlerin insanın “içimizdeki ikelliği dışarı çıkaran imgeler” aracılığı ile çevrelerini ve barınaklarını şekillendirdiğini ifade etmektedir. Roth’un (1993) da belirttiği gibi mimarlık, aslında, insan düşüncesinin fiziksel bir temsili, kültürünün ve inançlarının bir yansımasıdır. Bu yansıma, mimarlığın başlangıç noktası olan barınma birimlerinin de ilkel insanın düşünsel dışavurumları olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada ilk barınak tipolojilerinin dairesel formlar olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır. Çalışmada, dairesel şekillenme biçimiyle ele alınan barınma biriminin yaratıcı bir düşünce süreci ile yeniden ele alındığında ortaya çıkacak olası sonuçların analizlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında veriler iki aşamada elde edilmiştir. İki aşamanın ilk aşaması konvansiyonel yöntemler aracılığı ile düzenlenmiş, ikinci aşaması yapay zeka uygulaması ile düzenlenmiş ve nihai olarak iki sürecin çıktılarının karşılaştırılması hedeflenmiştir. İlk aşama olarak İç Mimarlık bölümü öğrencileri ile bir workshop düzenlenmiştir. Öğrencilere dairesel mekâna dair bir bakış açısı sunulmuş ve yaratım sürecinde yaratıcı bir düşünce aracı olarak kullanılan Harvey Kartları tanıtılmıştır. Sonrasında öğrencilerden 1 veya 2 adet küre formunu kullanarak kendileri için bir barınma birimini Harvey Kartlarından iki adet kavram seçerek tasarlamaları istenmiştir. Konvansiyonel olarak sürdürülen workshop süreci ve çıktıları ile ilk aşama tamamlanmıştır ve arşivlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşaması yapay zeka uygulaması aracılığı ile sürdürülmüştür. Yapay zeka uygulamasına sırasıyla; *‘seninle bir workshop yapacağız ve sen de katılımcı olacaksın. Öncelikle sana kısa bir konu anlatılacak ve seninle yaratıcılık sürecinde kullanılan Harvey kartları paylaşılacak. Her proje için 2 adet kavramı Harvey kartlarından ben seçerek sana listeleyeceğim. 1 veya 2 küreden oluşturacağın X adet barınma birimi tasarlamamı istiyorum’* promptları girilmiştir. Böylelikle yapay zeka uygulaması öğrencilerin Harvey kartlarından seçmiş olduğu kavramlar ile dairesel barınak tasarımları üretmiştir. Böylece yaratıcı düşünmeye olanak sağlayan Harvey kartları aracılığıyla öğrenciler tarafından bireysel olarak üretilen tasarımlar ile yapay zeka aracılığıyla üretilen tasarımlar karşılaştırılarak, tasarımların yaratıcı düşünceyi ortaya çıkarma biçimleri üzerine diyalektik analiz şemaları oluşturularak yapay zekanın yaratıcı düşünce üretme potansiyelinin anlaşılması hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mekan, barınma birimi, yaratıcılık, yaratıcı düşünce, harvey kartları, yapay zeka.

Kaynaklar

- Pallasmaa, J., (1996). “The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses”, Wiley
Roth, L., (1993)., “Understanding Architecture: Its Elements, History, And Meaning”, Avalon Publishing

* Araştırma Görevlisi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık, Türkiye, ORCID No: 0000-0002-0756-076X e-posta: sema.tastan@eskisehir.edu.tr

** Araştırma Görevlisi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık, Türkiye, ORCID No: 0000-0001-6883-0631 e-posta: ducar@eskisehir.edu.tr

YAPAY ZEKANIN KAMU SEKTÖRÜNDE UYGULANMASI: POTANSİYEL FIRSATLAR, OLASI TEHDİT VE RİSKLER

Asım BALCI*

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin 80'li yıllarla beraber daha fazla gündeme gelmesi ile birlikte gündeme gelen bilgi ve iletişim devrimi kamu sektörünü de yakından etkilemiş, devlet-vatandaş ilişkilerini de bu yönüyle kapsamlı bir şekilde dönüştürmeye başlamıştır. Bununla birlikte, son yıllarda gündeme gelen yapay zeka uygulamaları bu dönüşümü daha da ileri boyutlara taşımaya aday görünmektedir. Bu perspektifle bakıldığında, bu çalışma yapay zeka ve kamu yönetimi ilişkisini yakından incelemekte ve taşıdığı potansiyellere yönelik analizler yapmaktadır.

Kamunun pek çok alanında yapay zeka uygulamaları giderek artan bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Yapay zeka, kamu hizmetlerinin daha verimli, etkili ve vatandaş odaklı hale getirilmesinde önemli bir rol oynama potansiyeline sahiptir. Yapay zekanın, sağlık hizmet sunumundan eğitim hizmetlerine, güvenlik ve savunmadan ekonomiye, doğal afet yönetiminden enerji alanına, adalet ve hukuk hizmetlerinden tarımsal hizmetlere ve gıda güvenliğine, akıllı şehir uygulamalarından belediyeçilik hizmetlerine varan kamunun çok değişik alanlarında kullanıldığını görmekteyiz. Ancak, kamu sektöründe pratiğe dönük yapay zeka konusunda pek çok uygulama örneği görülmesine rağmen akademik literatürde yapay zeka kullanımı ile ilgili araştırma ve uygulama sonuçlarına yeteri kadar rastlanmamaktadır. Bu çalışma ile bu açıklığa bir parça çözüm getirilmesi hedeflenmektedir.

Bu perspektifle bakıldığında, çalışma yapay zeka ve kamu yönetimi ilişkisini yakından incelemekte ve taşıdığı potansiyellere yönelik analizler yapacaktır. Bu çalışma, literatür taraması ve uygulama örnekleri analizi ağırlıklı yürütülecektir. Çalışmada ortaya konan analiz ve perspektiflerle yapay zekanın kamu örgütlerinde kullanılmasına ilişkin bundan sonraki uygulamalara ışık tutması beklenmektedir.

Çalışmada yapay zeka ve kamu yönetimi ilişkisine değinildikten sonra yapay zekanın kamu yönetiminde başlıca uygulama alanlarına değinilecektir. Burada hem dünya ve hem de Türkiye'deki uygulamalara yer verilecektir. Yapay zekanın kamu yönetimi örgütlerine sağladığı etkinlik, verimlilik ve tasarruf başta olmak üzere karar destek sistemleri uygulamaları ve hızlı karar alma gibi faydalarından bahsedilecektir. Bununla beraber yapay zekanın kamu yönetiminde uygulanabilirliğinin taşıdığı zorlukları ve riskleri de tesbit edilerek çalışmada üzerinde durulacaktır. Yapay zeka ve kamu yönetimi ilişkisi ile ilgili gelecek perspektifi ve önerilerle çalışma sona erecektir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, yapay zeka ve kamu sektörü.

---

* Prof. Dr. Ankara Medipol Üniversitesi, İletişim Fakültesi, ORCID No: 0009-0003-1956-7787 / E-posta: asim.balci@ankaramedipol.edu.tr

YAPAY ZEKAYLA EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İŞLETMELERİN BİLANÇO VE GELİR TABLOLARINA GÖRE SÜREKLİLİĞİNİN ANALİZİ

Ömer Utku ERZENİN* & Mustafa Salih ÇOPUR**

Özet

Muhasebenin temel ilkelerinden birisi olan işletmenin sürekliliği kavramı, bir işletmenin öngörülebilir gelecekte faaliyetlerini sürdüreceğini ve tasfiyeye veya faaliyetlerini durdurmaya zorlanmayacağını varsayar. İşletmelerin sürekliliği kavramı aynı zamanda işletmelerin, muhasebenin gene temel ilkelerinden birisi olan, sosyal sorumluk alanına da girer. İşletmelerin sürekliliği tek başına çok bir etkisi yok gibi algılsa da toplu halde birçok işletmenin süreklilik kavramını gerçekleştirememesi ekonomik sürdürülebilirliği zor duruma düşürebilir. Ekonomik sürdürülebilirlik uzun vadeli uygulanabilirlik açısından kârlılık, kaynak kullanımı ve uzun vadeli yatırımları dengeleyerek zaman içinde mali sağlığın korunmasına odaklanır. Böyle bir ortamda işletmeler süreklilik ilkesine bağlı, bir şirketin faaliyetlerine devam edeceğini varsayar; bu da giderlerini karşılamak ve yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterli gelir elde etmesi gerektiği anlamına gelir. Muhasebenin süreklilik ve sosyal sorumluluk ilkesine bağlı işletmeler belli bir büyüklüğe gelip borsada işlem görmek üzere halka açılınca bilanço ve gelir tablolarını buldukları ülkenin gerekli ortamlarında yatırımcılar ve kamu kurumlarıyla paylaşırlar. Eğer işletmelerin büyük bir grubu sürekliliği sağlayamayacak duruma düşerse bu ekonomik sürdürülebilirliği de tehlikeye düşürecektir. İşletmelerin sürekliliği durumunu incelemek için bilanço ve gelir tablolarından hesaplanan finansal oranlar kullanılabilir. Finansal oranlar bir şirketin finansal sağlığını analiz etmek için önemli araçlardır. Finansal oranlar içinde Kârlılık Oranları, Likidite Oranları, Borç Ödeme Gücü Oranları gibi oranlar bulunmaktadır. Kârlılık oranları, likidite oranı ve borç ödeme gücü oranları gibi finansal oranları kötüye giden işletme miktarı artacak olursa bu ekonomik sürdürülebilirliği zor duruma düşürecektir.

Yapılacak sunumda OSTİM Teknik Üniversitesi MYO Bilişim Güvenliği Teknolojisi bölümündeki akademisyen ve MYO Bilgisayar Programcılığı öğrencileri tarafından geliştirilmiş FSCC-AI (Financial Sustainability & Company Continuity Artificial Intelligence: Finansal Sürdürülebilirlik ve İşletme Sürekliliği Yapay Zeka) yazılımı üzerinden Borsa İstanbul'da halk açılmış işletmelerin yapay zekayla nasıl süreklilik analizi yapacağı anlatılacaktır. Borsa İstanbul'da halk açılmış işletmelerin gelir tablosu ve bilançosu veri olarak kullanılmış kamu aydınlatma platformu üzerinden yıllara bağlı bir veri ambarı haline getirilmiştir. İşletmelerin finansal oranları üzerinden radar grafiğine bağlı olarak yıllara göre şirketlerin süreklilikleri gösterilecektir. Ayrıca bu çalışmanın diğer ayaklarına bağlı olarak radar grafikleri ve finansal oranlar üzerinde işletmelerin süreklilik kavramları yapay zekayla incelenirken, ilgili dönemde finansal dönemde işlem gören bütün işletmelerin toplu haldeki davranışının ekonomik sürekliliği nasıl etkileyebileceği tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ekonomik Sürdürülebilirlik, Süreklilik, Yapay Zeka, Finansal Oran.

* Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi, Bilişim Güvenliği Teknolojileri, ORCID No: 0000-0003-1371-0776 / E-posta: omer.erzengin@ostimteknik.edu.tr

** Öğrenci, OSTİM Teknik Üniversitesi, Bilgisayar Programcılığı, ORCID No: 0009-0003-1331-0681 / E-posta: 230408039@ostimteknik.edu.tr

YAPAY ZEKA VE KÜLTÜREL MİRAS: ÖZGÜN DEĞER VE TEMSİLİN DÖNÜŞÜMÜ

A. Hüma TULCE UMAN*

Özet

Dijital teknolojilerin kültürel miras alanındaki yükselişi, yalnızca belgeleme ya da sergileme pratiklerini dönüştürmekle kalmayıp, geçmişin nasıl temsil edildiği, aktarıldığı ve yeniden üretildiğine dair anlayışlarda da köklü bir değişim yaratmaktadır. Bu dönüşümün merkezinde yer alan yapay zeka tabanlı uygulamalar; görselleştirme, veri analizleri, dijital modelleme ve arşivleme gibi alanlarda yeni yaklaşımlar ve erişilebilirlik sağlamakta, aynı zamanda kültürel mirasın yaratıcı biçimlerde sunulmasını mümkün kılmaktadır. Ancak bu gelişmeler, “özgünlük”, “temsilde etik sınırlar” ve “kültürel bağlamsallık” gibi temel kavramlar çerçevesinde yeni tartışmaların da önünü açmaktadır.

Bu çalışmada, “Yapay zeka destekli kültürel miras uygulamaları özgünlük kavramını nasıl dönüştürmektedir ve bu dönüşüm mevcut uluslararası etik, değer ve yasal çerçevelerle ne ölçüde uyumludur?” sorusu etrafında kuramsal bir analiz sunulmaktadır. İlk olarak, özgünlük kavramı; Venedik Tüzüğü (1964), Nara Belgesi (1994), Londra Tüzüğü (2009), Ename Tüzüğü (2008) ve Sevilla İlkeleri (2017) gibi uluslararası belgeler doğrultusunda fiziksel, tarihsel ve yoruma açık çok katmanlı bir yapı olarak ele alınmıştır. Viollet-le-Duc ve John Ruskin’in restorasyona dair karşıt görüşleri, dijital çağda yapay zeka destekli müdahalelerde özgünlük, yorum şeffaflığı ve müdahale sınırlarının nasıl belirleneceğine dair güncel tartışmalara bir zemin kazandırmaktadır.

İkinci bölümde, dijital rekonstrüksiyon, dijital restorasyon ve dijital arşivleme/sergileme pratikleri üzerinden seçilmiş örnekler analiz edilmiştir. ICONEM’in Palmyra antik kentine ilişkin çalışmaları; veri şeffaflığı, yerel işbirliği ve bilimsel temellendirme ilkeleri açısından örnek bir yaklaşım sunarken, IDA’nın Palmyra Zafer Takı’nın üç boyutlu baskısı üzerinden yeniden üretimi, bağlamdan kopukluk, yerel katılım eksikliği ve etik popülizm eleştirileriyle öne çıkmaktadır. Notre-Dame Katedrali’nin restorasyon sürecinde, yapay zeka destekli belgeleme sistemleriyle hasarın dijital olarak analiz edilmesi ve tüm sürecin arşivlenmesi; yorumun izlenebilirliği açısından dikkat çekicidir. Google Arts & Culture – Open Heritage projesi ise, dijital temsilde erişim olanaklarını artırmakla birlikte, kültürel anlatının bağlamdan koparılması riskini barındırmaktadır.

Tüm bu örnekler doğrultusunda, çalışmanın sonunda yapay zeka destekli kültürel miras uygulamaları için özgünlük temelli çok katmanlı bir etik rehber önerilmiştir. Bu rehber; fiziksel özgünlük, yorum şeffaflığı, tarihsel süreklilik, kültürel hassasiyet, erişim ve kapsayıcılık, etik risk düzeyi, bütünlük ve minimum müdahale gibi temel ilkelere dayanmaktadır. Rehberin amacı, dijital teknolojilerin sadece teknik araçlar değil, kültürel anlamı yeniden şekillendiren etkin aktörler olduğunu kabul ederek; etik ve bağlamsal duyarlılığı yüksek uygulamaların teşvik edilmesidir. Dijital çağda özgünlük ve kültürel hafıza yalnızca korunmakla kalmamakta, yeniden üretilmekte ve temsil edilmektedir; bu nedenle özgünlüğün korunması kadar, temsillerin çoğulcu, şeffaf ve bağlama duyarlı biçimlerde inşa edilmesi de yaratıcı ve eleştirel bir yaklaşım gerektirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, kültürel miras, özgünlük değeri, dijital rekonstrüksiyon, dijital restorasyon, dijital arşivleme ve sergileme, kültürel bellek.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, ORCID No: 0000-0002-3265-379X / E-posta: huma.tulce@ankarabilim.edu.tr

KALE YAPILARININ İŞLEVLENDİRİLMESİNDE DİJİTAL TASARIM VE YAPAY ZEKA: BELLEK, KİMLİK, GELECEK

Birsen YÜCESES*

Özet

Tarih boyunca stratejik, kültürel ve sembolik işlevler üstlenen kale yapıları, günümüzde fiziksel çevredeki varlıklarını sürdürmelerine karşın, işlevsel bağlamda anlamını yitirmiş ve çoğu zaman kentsel doku ile ilişkisi zayıflamış yapılara dönüşmüştür. Bu sunum, kale yapılarını yalnızca fiziksel birer kültürel miras unsuru olarak değil; aynı zamanda yerel bellek ve toplumsal kimliğin taşıyıcısı niteliğinde ele almakta ve bu bağlamda yeniden işlevlendirme süreçlerinde yapay zekâ destekli dijital tasarım teknolojilerinin dönüştürücü potansiyelini tartışmaktadır.

Sunumda, yeniden işlevlendirme kararlarının oluşturulmasından proje ölçeğindeki tasarım kararlarına kadar farklı aşamalarda yapay zekâ ve dijital araçların kullanımı değerlendirilmektedir. Yapay zekâ destekli modelleme, mekânsal analiz, parametrik tasarım ve kullanıcı odaklı senaryo üretimi gibi yaklaşımlarla, kale yapılarının hem korunması hem de çağdaş yaşama entegrasyonu mümkün hale gelmektedir. Bu kapsamda, yeniden işlevlendirme süreçlerinde toplumsal hafıza ve yerel kullanıcı deneyimlerine duyarlı yaratıcı yöntemler, iyi uygulama örnekleri üzerinden ele alınacaktır.

Almanya'daki Burg Posterstein Kalesi'nin dijital tarama ve artırılmış gerçeklik sistemleri sayesinde ziyaretçilerin hasar görmüş yapılarla etkileşime geçebildiği deneyimler, Portekiz'deki São Jorge Kalesi'nin ziyaretçi etkileşimli sergileme stratejileri, Fransa'daki Château de Falaise'in artırılmış gerçeklik tabanlı anlatı sistemleri, İtalya'daki Messner Müzeleri'nin Ortaçağ kalelerinin modern müzelere dönüştürülmesi, ve Irak'taki Qishla Kalesi'nin ARP modeli ile yapay zekâ destekli yeniden kullanım uygunluğu analizleri, dijital teknolojilerin tarihî yapılar üzerindeki rolüne dair tartışmaya zemin hazırlamaktadır.

Tarihî yapıların fiziksel korunmasının ötesinde, dijital hafızanın inşası ve geleceğe dair alternatif senaryoların üretilmesi; mimarlık, koruma ve dijital tasarım disiplinlerinin kesişiminde eleştirel ve yaratıcı düşüncenin gelişimine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, yapay zekâ teknolojilerinin yalnızca tasarımsal araçlar olarak değil, aynı zamanda karar verme süreçlerinde stratejik birer destek mekanizması olarak kullanımı, tarihî çevrenin sürdürülebilir dönüşümüne katkı sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kaleler, yeniden işlevlendirme, yapay zeka, dijital tasarım.

---

*Öğretim Görevlisi, Ostim Teknik Üniversitesi, MeslekYüksekokulu, ORCID No: 0000-0002-8649-785X / E-posta: birsen.yuceses@ostimteknik.edu.tr

YAPAY ZEKA İLE BAUHAUS'U YENİDEN HAYAL ETMEK: METİNDEN GÖRSELE BİR DÖNÜŞÜM

Emine Gizem ÇAPANER* & Zehra TAŞTAN KORKUT**

Özet

Yapay zekanın hızla ilerlemesiyle birlikte, metinden görsel modeller tasarım görselleştirme ve yaratıcı fikirler için güçlü araçlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu modeller, metinsel tanımlara dayalı görüntüler üreterek, ürünleri tarifleyen girdiler neticesinde en yakın ürün görseline ulaşmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, çalışma sürecinde metin tabanlı yönlendirmelerin (prompting) çıktı üzerindeki etkisini değerlendirmek önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Yapay zekâ uygulamalarında, geleneksel tasarım süreçlerine alternatif olarak metin tabanlı yönlendirmeler ile tasarım nesnelere üretilebilmektedir. Çalışma, yapay zekânın simgesel mobilya tasarımlarını ne ölçüde aslına sadık kalarak yeniden yaratabileceğini araştırmakta ve oluşturulan görsellerin şekillendirilmesinde metinsel yönlendirmelerin rolünü incelemektedir. Bu bağlamda metinden görsel yapay zeka modellerinin Bauhaus dönemine ait simgesel ve zamansız tasarım unsurları olarak çağdaş dönemde kullanılan mobilya tasarımlarını üretmedeki performansına metodolojik bir yaklaşım ile ele almaktadır. Araştırma, Bauhaus dönemine ait mobilya tasarımlarını metin tabanlı yönlendirmeler kullanarak yeniden yaratmaya ve yapay zekâ tarafından üretilen görüntülerin orijinal parçalara ne kadar benzediğini değerlendirmeye odaklanmaktadır. Yapay zekaya iç mekân fiziksel etkenler yapı elemanları bileşenlerinden olan ölçü-oran, ışık-aydınlatma ve malzeme olgularını içeren metin tabanlı yönlendirmeler verilerek, amaçlanan görselin oluşturulması hedeflenmektedir. Süreç, mümkün olan en yakın eşleşmeyi elde etmek için gereken istem ve revizyon sayısına göre analiz edilmiştir. Çalışmanın kapsamında, metinden görsel (text to image) dönüştürme sistemi ile çalışan yapay zekâ programları kullanılarak tasarımlara en yakın uzantıda ürünler elde edilmesi hedeflenmiştir. Çıktılar, yapay zekâ modelinin tasarım nesnelere yorumlama ve yeniden üretme becerisini ölçmek için benzerlik ve doğruluk açısından değerlendirmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve araştırma stratejisi olarak sistematik veri analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular nitel verilerin kullanılmasına ek olarak çalışma verileri sistematik ölçümleri de barındırmaktadır. Bu çalışma, yapay zekâ tabanlı görsel üretim araçlarının tasarım sürecine dâhil edilmesine ve potansiyel sınırlamalarının keşfedilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, görüntü oluşturma süreci, girdi komutlarının özgüllüğüne, netliğine ve açıklayıcı hassasiyetine büyük ölçüde bağımlı hale geldiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, metinden görsel, Bauhaus, mobilya, tasarım.

---

* Araştırma Görevlisi, Işık Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, ORCID No:0009-0008-0241-1387 / E-posta: gizem.capaner@isikun.edu.tr

** Araştırma Görevlisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İç Mimarlık, ORCID No: 0000-0002-1321-1347 / E-posta: ztastan@nevsehir.edu.tr

İÇMİMARLIK EĞİTİMİNDE ÜRETKEN YAPAY ZEKA İLE ELEŞTİREL VE YARATICI TASARIM DENEYİMİ

Sibel AKTEKİN*, Duygu KOCA**

Özet

Tasarım eğitimi, yalnızca estetik ve işlevsel niteliklerin geliştirilmesiyle sınırlı kalmayıp, eleştirel düşünme, yorumlama ve bağlamsal analiz becerilerinin de yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ, içmimarlık eğitiminde alternatif düşünme biçimlerini geliştiren ve üretim süreçlerini yaratıcılık anlamında destekleyen bir araç olma potansiyeline sahiptir. Bu çalışma, içmimarlık öğrencilerinin belirli bir bağlamla özdeşleşmiş yapı ya da mekanları anlamsal eşleştirmeler ve metaforik yorumlar üzerinden yeniden kurgularken, yapay zekanın bu yönlerinin bu süreçte eleştirel bakış açısı geliştirme becerilerine nasıl katkı sağlandığını incelemektedir.

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümünde “Çağdaş Mekanlar ve Eleştiri” dersi kapsamında, lisans öğrencilerinin gerçekleştirdiği uygulamalı çalışmalar temelinde yapılandırılmıştır. Belirli gruplara ayrılan öğrencilerden, ilk aşamada seçilen bölgelerle ilişkili simgesel yapıların öznel bakış açılarıyla yorumlanması ve çeşitli anlatım teknikleri ile pafta haline getirilmesi istenmiştir. İkinci aşamada yapay zeka destekli üretim araçları aracılığıyla yeniden yorumlanması istenmiştir. Son olarak ise bu süreçte ortaya konan tasarım paftaları ve grafik anlatım biçimlerinin nitel analiz yöntemiyle değerlendirilmesi sağlanmıştır. Bu sayede bölgenin özünde yarattığı kişisel yansımaları yapay zeka destekli ve desteksiz olarak görerek yapay zekanın bu süreçteki etkisini keşfetmek hedeflenmiştir.

Elde edilen bulgular, yapay zekâ desteğiyle gerçekleştirilen çalışmalarda bağlama dair tarihsel ve güncel bilgilerin daha katmanlı ve bütüncül biçimde tasarıma yansıtıldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, pafta düzeni, grafik anlatım dili ve görsel çeşitlilik açısından yapay zeka destekli yapılan çalışmaların daha yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlar sunduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, yapay zekânın içmimarlık eğitiminde yalnızca teknik bir araç olarak değil, aynı zamanda eleştirel düşünceyi besleyen bir yardımcı araç olarak işlev görebileceğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İçmimarlık eğitimi, üretken yapay zeka, eleştirel düşünme, yaratıcı tasarım.

---

* Araş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-4401-3204 / E-posta: sibelyaman@hacettepe.edu.tr

** Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, ORCID No: 0000-0003-4176-8115 / E-posta: duyguk@hacettepe.edu.tr

YÜKSEKÖĞRETİMDE YAPAY ZEKÂNIN DÜZENLENMESİ: POLİTİKALAR VE ZORLUKLAR

Ahmet Mesut ATEŞ*

Özet

Yapay zekâ (YZ) yükseköğretime giderek daha fazla entegre oldukça, üniversiteler bu teknolojinin kullanımını düzenleme ve denetleme konusunda önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çalışma, YZ'nin gelişimine dair kısa bir tarihsel çerçeve sunduktan sonra, özellikle Birleşik Krallık üniversitelerindeki öğretim, değerlendirme ve öğrenci faaliyetleri bağlamındaki kullanımını incelemektedir. Yapay zekânın yükseköğretimdeki kullanımını yönlendiren yasal çerçeveler, kurumsal politikalar, idari kararlar ve diğer düzenleyici önlemler analiz edilmektedir. Çalışma, Birleşik Krallık'taki düzenlemelerde öne çıkan eğilimleri ve yaygın yaklaşımları sentezleyerek en iyi uygulamaları ve karşılaşılan zorlukları vurgulamaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, yükseköğretimde yapay zekâ yönetimi için temel ilkeleri ortaya koyan bir rehber sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Yapay zekâ, yükseköğretim, birleşik krallık üniversiteleri, YZ düzenlemeleri.

Kaynaklar

- House of Lords Library. (2023). *Artificial intelligence: Risks and regulation*.
<https://lordslibrary.parliament.uk>
- Mangan, T. (2024, July). *How to create an AI policy in higher education?* (S. Başaran, Trans.). *Yeni Arayış*.
<https://yeniarayis.com>
- Parliamentary Office of Science and Technology. (2024, October). *AI: Ethics, governance and regulation*. <https://post.parliament.uk>
- QAA Membership Resources. (2023). *Examples of generative AI tools in learning*. Quality Assurance Agency for Higher Education. <https://www.qaa.ac.uk>
- Russell Group. (2023). *Guiding principles for the ethical use of generative AI in education*.
<https://russellgroup.ac.uk>
- Sclater, N. (2019). Rolling out learning analytics at national level. *Educause Review*.
<https://er.educause.edu>
- Shea, E. (2023, August). Ethical considerations of AI in higher education. *HE Professional*.
<https://www.heprofessional.co.uk>
- University of Edinburgh. (2023). *AI risk management framework*. <https://www.ed.ac.uk>
- Yükseköğretim Kurulu. (2024). *Üretken yapay zekâ kullanımına dair etik rehber*. <https://www.yok.gov.tr>
- Weale, S. (2023, July). UK universities draw up guiding principles on generative AI. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com>

---

* Öğretim Görevlisi, Ankara Bilim Üniversitesi Hazırlık Okulu, ORCID No: 0000-0001-9616-4832 / E-posta: ahmetates@hotmail.com.tr; ahmet.ates@ankarabilim.edu.tr

EĞİTİMDE YAPAY ZEKA KULLANIMI: CHATGPT, GEMINI, COPILOT VE DEEPSEEK ÖRNEĞİ

Alpaslan DURMUŞ*, Süleyman Burak TOZKOPARAN**, Selami ÇEKİÇ***

Özet

OpenAI ChatGPT, Google Gemini, Microsoft Copilot ve DeepSeek yapay zekâ araçlarının kullanımı, özellikle eğitim alanında önemli etkiler yaratmaktadır. Öğrencilerin bu araçlara ilişkin görüşleri, genel olarak aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilebilir. Bunlar; erişim kolaylığı, öğrenme deneyimi etkileşim, iş birliği, eleştirel düşünme, gizlilik ve güvenlik olarak sıralanabilir. Öğrenciler, bu tür araçların, araştırma ve ödev hazırlama süreçlerini hızlandırarak zaman kazandığını belirtmektedirler. Öğretmenler ise öğrencilerin araştırma yapma ve eleştirel düşünme becerilerini zayıflatabileceğini belirtmektedirler. Aynı zamanda yapay zekâ sistemlerinin öğrencilerin sorular sorması ve daha fazla bilgi edinmesi için bir başlangıç noktası sunduğu ifade edilmektedir. Fakat bu araçların sağladığı bilgilerin doğruluğunu sorgulanmadan kullanılmasının eleştirel düşünceyi zayıflatabileceğini vurgulanmaktadır.

Yapay zekâ uygulamaları sadece insanların yaşam tarzlarını etkilemekle kalmadı, aynı zamanda çalışma, öğrenme ve etkileşim kurma şekillerimizi de değiştirmiştir. AI (yapay zekâ) olarak kısaltılan yapay zekâ eğitim dünyasında da etkilerini göstermektedir. AI sistemleri, insanların botlar gibi eğitim yardımcılarının yardımıyla öğrenmesini sağlamaktadır. Günümüzde gelişen dijital öğrenme içerikleri, yapay zekâ uygulamaları sayesinde sunulabilmektedir. Günümüzde öğretmenler zamanlarının büyük bir kısmını dersleri için planlama ve içerik üretme gibi etkinliklere harcamaktadır. Ancak yapay zekâ araçlarının kullanımı ile birlikte öğretmenlerin zamanlarını öğrencilerin öğrenmelerini destekleyen faaliyetlere ayırmaları mümkün olacaktır.

Bu kapsamda araştırmacılar tarafından OSTİM Teknik Üniversitesi MYO Bilgisayar Programcılığı, Bilişim Güvenliği Teknolojisi ve İHA Teknolojisi ve Operatörlüğü programlarında öğrenim gören öğrencilere GenAI'ın yani OpenAI ChatGPT, Google Gemini, Microsoft Copilot ve DeepSeek yapay zekâ araçlarının yapay zekâ araçlarının kullanımı çevrimiçi olarak MS Teams üzerinde oluşturulan sanal sınıf kullanılarak gösterilmiştir. Yapay zekâ kullanımına ilişkin öğrencilere temel düzeyde 2 ders saati (100 dakika) eğitim verilmiş ve öğrencilerin soruları yanıtlanmıştır. Verilen ders sonrasında öğrencilerden alana özgü üçer farklı kavram için OpenAI, ChatGPT, Google Gemini ve Microsoft Copilot yapay zekâ araçlarını kullanarak araştırma yapmaları istenmiştir. Bilgisayar programcılığı öğrencilerinden “algoritma”, “veri tabanı” ve “fonksiyon”; bilişim sistemleri güvenliği öğrencilerinden “siber suç”, “gizlilik” ve “bütünlük”, İHA Teknolojisi ve Operatörlüğü öğrencilerinden, “airfoil”, “aspect ratio” ve “primary control surfaces” kavramlarını araştırmaları istenmiştir. Daha sonra yapay zekâ araçları ile hazırlamış oldukları ödevlerini ödev olarak teslim etmeleri istenmiştir. Ödevlerinde kullanacakları grafikleri ise <https://www.crayon.com> ve <https://davinci.ai> sitelerini kullanarak hazırlamaları istenmiştir. Öğrencilerin yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin görüşleri araştırmacılar tarafından geliştirilen anket maddeleri ile OpenAI ChatGPT, Google Gemini, Microsoft Copilot ve DeepSeek olarak sınırlandırılan farklı yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin görüşleri ise online görüş formu ile toplanmıştır. Anket ve görüş formları öğrenciler ile <https://forms.gle/qCAss9YvgZqtRqNq7> adresinden paylaşılmıştır. Öğrencilerin yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin görüşleri IBM SPSS Statistics 21 ile analiz edilmiştir. Yüzde ve frekans değerleri elde edilmiştir. Öğrenci görüşlerinin olumlu ve yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: GenAI, yapay zeka, eğitim, ChatGPT, Gemini, Copilot, DeepSeek.

*Dr. Öğretim Üyesi OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İHA Teknolojisi ve Operatörlüğü, Türkiye, ORCID No: 0000-0002-4992-3469 e-posta: alpaslan.durmus@ostimteknik.edu.tr

**Dr. Öğretim Üyesi OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Türkiye, ORCID No: 0000-0001-8157-8346 e-posta: suleymanburak.tozkoparan@ostimteknik.edu.tr

***Öğr. Gör. OSTİM Teknik Üniversitesi, OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü Türkiye, ORCID No: 0000-0002-6577-3085 e-posta: selamiccekic@ostimteknik.edu.tr

YAPAY ZEKANIN GRAFİK TASARIMI EĞİTİMİNDEKİ FONKSİYONU

Seda KARATAŞOĞLU* & Abbas KETİZMEN**

Özet

Tarih boyunca sanatın evrimi, teknolojiye ilerlemelerle birlikte sürekli olarak ilerlemiştir. Yapay zekanın sanat ve tasarım alanlarını etkisi altına almasıyla birlikte grafik tasarım ile ilişkisi ve etkileşimi gün geçtikçe artmıştır. Son birkaç yılda yapay zekâ destekli araçlar, grafik tasarım süreçlerinde giderek daha yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Fikir geliştirme, görsel üretim, sunum ve içerik hazırlama gibi alanlarda, özellikle de animasyon sektörü gibi çeşitli alanlarda işlevsellik sunmaktadır. Yapay zekanın grafik tasarım süreçlerinde verimliliğe ve yaratıcılığa etkisi, her ne kadar çok yenide olsa yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın amacı yapay zeka teknolojilerinin grafik tasarım eğitimi üzerindeki etkilerini anlamak, öğrencilerin bu teknolojilere yönelik algılarını ve deneyimlerini değerlendirmektir. Yapay zekanın grafik tasarım eğitiminde kullanımı güncel tarih itibarıyla mevcut mu? Sorusuna yanıt aranacak, gelecekteki eğitim ortamlarındaki durumu öngörülecektir. Araştırmada ölçme aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni grafik tasarım üniversite öğrencilerinden oluşmakta, örnekleme ise Ankara, Gazi Üniversitesinde eğitim görmüş ve görmeye devam etmekte olan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Veri analizi SPSS ve MAXQDA 2022 yazılımı programları ile yapılmıştır. Bu doğrultuda sayısal verilerle bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yapay zeka, grafik, grafik tasarım, grafik tasarım eğitim.

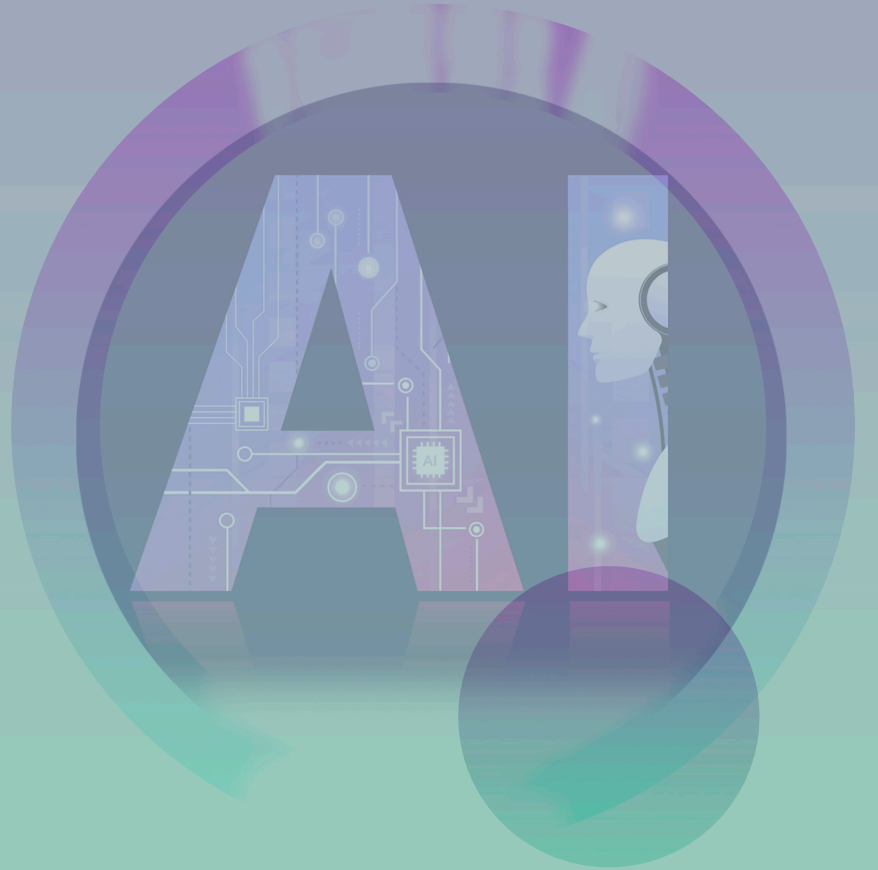
---

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Resim İş Eğitimi, ORCID No: 0009-0007-5643-4050 / E-posta: kalender1292@gmail.com

** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Resim İş Eğitimi, ORCID No: 0000-0003-3981-1073 / E-posta: kabbas@gazi.edu.tr

4. ULUSAL

YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE KONGRESİ

 ANKARA BİLİM
ÜNİVERSİTESİ

www.ankarabilim.edu.tr

